

The Investigation of Distance Education Social Studies Course in terms of Method and Material Usage in an Equipped School During Covid-19 Pandemic

Nida Temiz ¹

To cite this article:

Temiz, N. (2021). Donanımlı bir okulda Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim hayat bilgisi dersinin yöntem/teknik ve materyal kullanımı açısından incelenmesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 738-769. doi:10.30900/kafkasegt.960271

Research article

Received:30.06.2021

Accepted:28.12.2021

Abstract

Significant changes have occurred in many areas of life since the first case in the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic in Turkey was seen on 11.03.2020. One of these areas is the field of education. On the date of the primary case, the Ministry of National Education decided to issue a two-week holiday throughout Turkey. Then, the Ministry provided the continuation of education through various applications, especially distance education. The focus of this research was distance education, the Social Studies course, teaching methods/techniques, and materials/tools used by teachers in this process. In this regard, the aim of the research was to examine distance education Social Studies course in terms of the teaching methods/techniques and materials/equipment used by primary education in a school that was provided equipment and requirements for distance education, during the COVID-19 pandemic. Another aim was to determine their suitability for the distance education conducted during the COVID-19 pandemic process via teacher opinions and course observations. The research was designed as a case study, as one of the qualitative research types. The participants of the study were 28 teachers who were determined to be eligible for the study using criteria and convenience sampling methods. One of the data collection tools of the research was a questionnaire consisting of open- and closed-ended questions that were used to obtain the opinions of the teachers. The other was an observation form used in the observational examination of 22 course records. Descriptive and content analysis of the obtained data was performed. As a result of the research, it was seen that the teachers mostly used various methods and techniques, such as the activities of the students individually, the question-answer method, bodily activities, lectures, and demonstration methods. It was revealed that they mostly use visual materials, PowerPoint presentations, and educational videos as materials/tools. In addition, their suitability for the distance education Social Studies course process was also evaluated based on the opinions of the teachers.

Keywords: Distance education, COVID-19 pandemic, social studies, teaching methods and techniques, material/tools

¹ Corresponding Author, Assistant Professor, ntemiz@baskent.edu.tr, Başkent University, Faculty of Education, Turkey.

Donanımlı Bir Okulda Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Hayat Bilgisi Dersinin Yöntem/Teknik ve Materyal Kullanımı Açısından İncelenmesi

Nida Temiz¹

Atıf:

Temiz, N. (2021). Donanımlı bir okulda Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim hayat bilgisi dersinin yöntem/teknik ve materyal kullanımı açısından incelenmesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 738-769. doi:10.30900/kafkasegt.960271

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi:30.06.2021

Kabul Tarihi:28.12.2021

Öz

Türkiye’de Covid-19 pandemisinde birincil vakanın 11.03.2020 tarihinde görülmesinden itibaren hayatın birçok alanında önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu alanlardan birisi eğitim alanıdır. Birincil vaka tespitiyle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye genelinde iki hafta tatil kararı vermiştir. Ardından uzaktan eğitim başta olmak üzere çeşitli uygulamalarla eğitim-öğretimin devamını sağlamıştır. Bu araştırmanın odağında bu süreçteki uzaktan eğitim, Hayat Bilgisi dersi, öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem/teknikleri ve materyal/araç-gereçleri bulunmaktadır. Bu kapsamda, araştırmanın amacı, Covid-19 pandemi sürecinde donanımlı bir okulda uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinin öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem/teknikleri ve materyal/araç-gereçleri açısından incelenmesidir. Ayrıca, bu yöntem/tekniklerin ve materyal/araç-gereçlerin öğretmen görüşleri ve ders gözlemleri yoluyla uzaktan eğitim sürecine uygun olup olmadıklarını ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Araştırma grubunu, ölçüt ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılarak belirlenen 28 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçlarından biri öğretmenlerin görüşlerini almak için kullanılan açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan ankettir. Diğer 22 ders kaydının gözlem amaçlı incelenmesinde kullanılan gözlem formudur. Elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin en çok öğrencilerin bireysel çalıştığı etkinlikler, soru-cevap yöntemi, bedensel hareketli etkinlikler, düz anlatım ve gösterip yaptırma yöntemleri başta olmak üzere çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullandığı ortaya çıkmıştır. Materyal/araç-gereç olarak en çok görsel materyaller, ppt sunumlar ve eğitici videolar kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, bu yöntem/tekniklerin ve materyal/araç-gereçlerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersi sürecine uygunlukları da öğretmen görüşleriyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, Covid-19 pandemi, hayat bilgisi, öğretim yöntem ve teknikleri, materyal/araç-gereç

¹ Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, nemiz@baskent.edu.tr, Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

Giriş

Bilim ve teknolojideki gelişmeler ve değişimler insan hayatının her alanına yansımaktadır. Bu alanlardan birisi eğitim-öğretim alanıdır. Bunun yanı sıra eğitim-öğretim alanı toplum çoğunluğunun paydaş olarak, tartıştığı ve etkilendiği bir alandır. Eğitim-öğretim alanındaki yansımalarından bazıları öğrenmenin, okul binası gibi, mekânsal sınırlarının kalkması, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinin, materyallerin/araç-gereçlerin çeşitlenmesi ve değişmesi olarak sıralanabilir. Bu konuda Tuncer ve Taşpınar (2008), da teknolojinin gelişimiyle bireysel öğrenmenin, öğretmen merkezlikten ve fiziksel ortamlardan bağımsız gerçekleştirilebilir hale geldiğini belirtmiştir. Dulkadir-Yaman (2016) da benzer şekilde öğrenmenin sadece okullar aracılığıyla değil teknoloji aracılığıyla da gerçekleşebildiğini ifade etmiştir. Ayrıca, teknolojinin gelişmesiyle birlikte açık ve uzaktan eğitimde araçların da çeşitlendiğini, dolayısıyla öğrenenlerin öğrenme sürecinde kişisel bilgisayar, video konferans sistemleri, mobil telefonlar, etkileşimli TV'lerin etkin hale geldiğini vurgulamıştır.

Belirtildiği gibi uzaktan eğitim, bilim ve teknolojinin bir sonucu olarak eğitim-öğretim alanında yerini almaktadır. Bununla birlikte 2020 yılında Covid-19 pandemisiyle tüm dünyanın eğitim-öğretim alanında başvurduğu bir uygulama haline gelmiştir. Türkiye'de Covid-19'da birincil vaka 11.03.2020 tarihinde tespit edilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Bunun üzerine Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ülke genelindeki bütün okulların 16.03.2020-30.03.2020 tarihleri arasında iki hafta süreyle tatil kararı aldığını ve MEB'in tüm dünyaya örnek olabilecek ücretsiz ulusal ölçekte televizyon ve internet ders programlarıyla model ülke olmaya hazır olduğunu duyurmuştur (MEB, 2020a). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) canlı sınıf uygulaması 30.03.2020 tarihinde pilot olarak başlamıştır (MEB, 2020b). 2019-2020 eğitim-öğretim yılı yüz yüze eğitim yapılamadan EBA, canlı sınıf uygulamaları ile EBA TV yoluyla uzaktan eğitim ile tamamlanmıştır (MEB, 2020c). 2020-2021 Eğitim-öğretim yılında ise seyreltilmiş mevcut uygulamalara ek olarak yüz yüze eğitim ve seyreltilmiş uygulamaların da aralıklı olarak devreye girmesiyle ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla birlikte devam etmiştir.

Covid-19 pandemisiyle birlikte uzaktan eğitim, bilim ve teknolojideki gelişme ve değişimlerin eğitim-öğretim alanına bir yansımadan daha çok acil bir çözüm planı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu dönem gerçekleştirilen uzaktan eğitim, bir yeniliğin, değişimin programlı ve planlı olarak ideal bir süre içinde olmaksızın tüm paydaşların etkilendiği ve etkilediği acil bir eylem olarak nitelendirilebilir. Böyle bir süreçte hem olumlu hem olumsuz deneyimlerin, sonuçların ortaya çıkması da doğaldır. Dolayısıyla, tüm dünyada Covid-19 pandemisi ve eğitimle ilgili araştırmalar, raporlar yayınlanmaya başlamıştır. Sarı ve Nayır (2020) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Dünya Bankası tarafından yayınlanan pandemi dönemi uluslararası raporlarını inceledikleri araştırmalarında bu raporlarda ifade edilen sorunları öğrenme-öğretme süreciyle ilgili sorunlar, paydaş kaynaklı sorunlar, teknolojik sorunlar ve sağlık sorunları başlıca kategorileri altında toplamıştır. Bunun yanı sıra, Sarı ve Nayır (2020) aynı araştırmalarında bu dönemde ortaya çıkan fırsatlar olarak bulgularını okulların işlevi, yeni eğitim algısı, alternatif eğitim yapıları, 21.yy. öğrenme-öğretme becerileri, veli katılımı ve okul yönetim becerileri başlıkları altında toplamıştır. Bununla birlikte bu dönemin eğitim sistemlerinin yeniden değerlendirilmesi, felsefesi ve geçerliliği açısından tartışılan yöntemlerin de güncellenmesi açısından bir fırsat olarak değerlendirilebileceğini belirtmişlerdir.

Türkiye'de de Covid-19 pandemisiyle başlayan ve devam etmekte olan uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili bilimsel araştırmalar yapılmakta sonuçları paylaşılmaktadır. Bunlardan birisi, Batmaz, Batmaz ve Kılıç (2021) tarafından Yozgat ilinde görev yapan 19 sınıf öğretmenin Covid-19 salgın dönemi uzaktan eğitim süreci Hayat Bilgisi dersi öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin alındığı çalışmadır. Veri analizinden ulaşılan bulgulara göre öğretmenlerin internet erişim olanaklarının yetersiz olması (f=7), somut materyaller kullanamama (f=6), öğrencilerin derse aktif katılamaması (f=5), konuları canlandırma (f=5), sınıf ikliminin oluşmaması (f=4), ders saati süresinin kısa olması (f=4), sınıf dışı etkinlikler yapamama (f=3) ve etkinliklerin eğlenceli geçmemesi (f=2), velilerin öğrencilere derste yardım etmesi (f=1), öğrencilerin ekrana bağımlı olması (f=1), ders kitabı etkinliklerinin uzaktan eğitime uymaması (f=1) ve kullanılan yöntem ve tekniğin az olması (f=1) sorunlarıyla karşılaştıkları görülmüştür.

Bu araştırmanın çıkış noktasındaki ivmelerden birisi de Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde yukarıda belirtilen araştırma sonuçlarının da işaret ettiği sorun kaynaklarından birinin uzaktan eğitim donanım ve gereksinimlerin eksikliğidir. Bu noktada şu soru gündeme gelmektedir: “Uzaktan öğretim donanım ve gereksinimleri sağlandığında durum nasıldır?” Bu sorudan hareketle donanım ve gereksinimleri sağlanmış okullarda uzaktan eğitimle gerçekleştirilen derslerin incelenmesi ve sonuçlarının uzaktan eğitim uygulamalarına yansıtılması önemlidir. Böylece uzaktan eğitimin zorunlu ya da isteğe bağlı tercihle gelecek uygulamalarında teknik ve teknolojik problemlerin dışında da olası problemler öngörülerek gerekli önlemler alınmalı, olumlu deneyimlerin sürmesi için planlar yapılmalı daha nitelikli hale gelmesi sağlanmalıdır.

Bu kapsamda bu çalışmada uzaktan eğitim için donanım ve gereksinimleri sağlanmış olan bir okulda bir derse özelleşerek öğretimin başlıca boyutlarından olan öğretim yöntem-tekniklerine ve materyal/araç gereçlere odaklanılarak mevcut durumun nasıl olduğunun araştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Hayat Bilgisi dersi seçilmiştir. Hayat Bilgisi dersi, Türkiye’de ilkokulun ilk üç sınıfında okutulmakta ve çocukların kendilerini, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımları için tasarlanmış bir derdir (Altun ve Güler, 2020). Hayat Bilgisi dersi için Yıldırım (2021) da bireyin topluma ve doğaya uyum sağlaması, kendini tanıması amacıyla çocuğun gelişim özellikleri temel alınarak oluşturulan hayat bilgisi dersinin örgün eğitimin ilk basamağı olan ilkokullarında önemli olduğunu belirtmektedir. Hayat Bilgisi dersinin kazanımlarının hayata dair temel bilgi, beceri ve tutumları içermektedir. MEB tarafından 2018 yılında hazırlanmış olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında dersin amaçları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi’nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Programın asıl amacı; temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmektir” (s. 8).

Bununla birlikte, öğretim programında Hayat Bilgisi Ders Programı uygulanırken öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar da belirtilmektedir. Bu hususlar içinde dersin işlenişinde okul içi ve okul dışı uygulamalar (sözlü tarih, yerel tarih, müze gezileri, doğa eğitimi gibi) yapılmasına, okul ve yaşam arasında bağlantı kurulmasına, öğrencilerin araştırma yapmalarına fırsat tanınmasına ve araştırma sonuçlarını afiş, poster, gazete, tablo vb. materyaller kullanarak sunmalarının sağlanmasına, etik konuları dikkate alarak çevresinde bulunan canlı ve cansız varlıkların öğretim materyali olarak kullanılmasına, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özellikleri dikkate alınarak tüm bu özellikleriyle aktif katılımcı olabilecekleri öğrenci merkezli etkinlikler kullanılmasına özen gösterilmesi ifade edilmektedir (MEB, 2018). Uygulamada dikkat edilmesi gereken bu hususlardan da anlaşıldığı gibi Hayat Bilgisi dersi çeşitli öğretim yöntem/tekniklerinin, materyal/araç-gereçlerinin kullanımına uygundur. Hayat Bilgisi dersinin belirtilen özellikleri, Covid-19 pandemi sürecinde başlayan uzaktan eğitimde donanım ve gereksinimleri sağlanmış bir okulda bir dersin öğretim yöntem/teknikleri, materyal kullanımı açısından değerlendirilmesi için zengin veri kaynağı sağlayabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle çalışmada Hayat Bilgisi dersi seçilmiştir.

Sonuç olarak, araştırmanın amacı, Covid-19 pandemisi sürecinde başlayan uzaktan eğitim için donanım ve gereksinimler sağlanmış bir okulda gerçekleştirilen uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde hangi öğretim yöntem-teknikleri ve materyal/araç gereçlerinin kullanıldığını ve sürece uygunluklarını öğretmen görüşleri ve ders gözlemleriyle ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Problemi

Bu çalışmada “Donanım ve gereksinimleri sağlanmış bir okulda Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde öğretmenler hangi öğretim yöntem/tekniklerini, materyal/araç-gereçleri kullanmaktadır ve bunların sürece uygunluğu nasıldır?” temel sorusu altında aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmaktadır:

Donanım ve gereksinimler sağlanmış bir okulda Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde;

1. Öğretmenler hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktadır?

2. Kullanılan yöntem ve tekniklerin bu sürece uygunluğu nasıldır?
3. Öğretmenler hangi materyal/ araç-gereçleri kullanmaktadır?
4. Kullanılan materyal/araç-gereçlerin bu sürece uygunluğunu nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Nitel bir yaklaşımla yürütülen araştırma, durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Durum çalışması daha geniş benzer bir durumu anlamak amacıyla belirli bir zaman diliminde, mekânsal olarak sınırlı bir durumun yoğun ve derinlemesine daha geniş benzer bir durumu anlamak amacıyla çalışılmasıdır (Gerring, 2004). Yin (1994) durum çalışmasının güncel olaylara odaklandığını ve olaylar üzerinde kontrol gerektirmediğini belirtmektedir. Bu kapsamda bu araştırma oldukça güncel bir olay olan Covid-19 pandemisinin eğitim-öğretime yansımaları ile ilişkilidir ve araştırmacının mevcut durum üzerinde bir müdahalesini ya da kontrolünü gerektirmemektedir. Ayrıca donanım ve gereksinimler sağlanmış bir okulda Covid-19 pandemi süreci uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersini gerçekleştiren öğretmenlerin görüşleri ve ders kayıtlarıyla sınırlıdır.

Durum çalışması deseninin farklı türleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi bütüncül tek durum desendir. Bu türde bir okul, bir kurum, bir birey vb. tek bir analiz birimi bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bütüncül tek durum çalışmasının kullanıldığı durumlardan birisi genele uymayan, aykırı, aşırı veya kendine has özellikleri olan durumlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmanın çıkış noktasındaki ivmelerden birisi, giriş bölümünde belirtildiği gibi, Covid-19 pandemisi sürecindeki uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlardan birisinin donanım yetersizliği ve bu yetersizlikten kaynaklı diğer sorunlar olduğudur. Aşırı ve aykırı bir durum olmamakla birlikte bu araştırmada genele pek uymayan şekilde uzaktan eğitim için “donanım ve gereklilikleri sağlanmış bir okulda” Hayat Bilgisi dersine tek bir analiz birimi olarak odaklanılmıştır. Bu doğrultuda araştırma bütüncül tek durum çalışması deseni yapılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu amaçlı örneklem yöntemleri kullanılarak iki aşamada belirlenmiştir. İlk aşamada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılarak okullar belirlenmiştir. Donanım ve gereksinimleri sağlanmış okulları belirlemeye yönelik kullanılan ölçütler aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

1. Okulun öğretmenlerinin ve öğrencilerinin evinde internet bağlantısı ve bilgisayar bulunmaktadır.
2. Okulun öğretmenlerinin ve öğrencilerinin evde kullandıkları bilgisayarlarında canlı derslerde kullanılan platform yüklüdür.
3. Okulun öğretmenleri uzaktan öğretimle ilgili teknik ve uygulamalı hizmet içi eğitimler almıştır.
4. Okul, canlı derslerde herhangi bir teknik problemde ulaşılabilir personel sağlamaktadır.
5. Okul, öğrencilerine kendi sınıf öğretmenleriyle ve branş öğretmenleriyle canlı ders sağlamaktadır.
6. Okul, yapılan canlı dersleri kayıt altında bulundurmaktadır ve öğrencilerine dersi yeniden izleme fırsatı tanımaktadır.

2020-2021 eğitim öğretim yılı içinde bu ölçütleri sağladığı hakkında bilgi edinilmiş Ankara ilinde üç özel okul belirlenmiştir. Hangisinde çalışılacağı ise kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılarak araştırmacı için araştırmanın her aşamasında rahat ve etkili iletişime geçebileceği bir okul belirlenmiştir. Belirlenen tek okulun yönetimi ile çalışmanın amacı ve etik izin belgeleri paylaşılarak 1, 2 ve 3. sınıf öğretmenlerinden gönüllülük esasıyla toplam 28 öğretmen (11’i 1. Sınıf öğretmeni, 5’i 2. Sınıf öğretmeni ve 12’si 3. Sınıf öğretmeni) araştırmanın katılımcıları olmuştur. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 2 yıl ile 21 yıl (5 yıl ve altı 14 öğretmen, 6-10 yıl arası 6 öğretmen, 11 yıl ve üstü 8 öğretmen)

arasında çeşitlilik göstermektedir ve öğretmenlerin hepsi kadındır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenleri T1, T2, T3...T28 olarak kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Gözlem ve görüşme nitel araştırmalarda en yaygın veri toplama yöntemlerindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmanın durum çalışması deseninde gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmen görüşlerine ve derslerin gözlem notlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda görüşme ve gözlem uygun veri toplama yöntemleri Covid-19 pandemisi nedeniyle öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler ve uzaktan eğitim yürütülen dersleri katılımcı gözlemci olarak gözlemlemek mümkün olmamıştır. Öğretmenlerle video görüşme yöntemleriyle görüşme ise öğretmenlerin uzaktan eğitim gerçekleştirdiklerinden kaynaklı zaman sınırlılığından yapılamamıştır. Bu nedenlerle araştırmacı tarafından öğretmenlerin görüşlerini almak amacıyla açık uçlu anket formu hazırlanmıştır. Açık uçlu anket (tarama) nicel yöntemlerin altında bulunan bir yöntemdir, anket katılımcı tarafından doldurulur ve veri toplama süreci tamamlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Ancak bu çalışmada nitel araştırmanın iletişimin sürekliliğini gerektirmesi dikkate alınmış ve bir kereye mahsus katılımcı öğretmenlerden beşi ile toplu görüntülü görüşme yapılarak araştırmanın amacı, ankette yer alan açık uçlu sorular alternatif sorularıyla açıklanmıştır. Bunun yanı sıra diğer öğretmenlere telefonla aynı bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin hepsi araştırmacıyla ve araştırmacı da kendileriyle iletişim sürekliliğini sağlayacak şekilde iletişim kanallarını paylaşmışlardır. Bu bilgilendirme görüşmelerinde katılımcı öğretmenlerin sorularla ilgili netlik kazanması sağlanmıştır. Dolayısıyla çalışmada kullanılan anket yönteminde araştırmacı, Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından e-posta temelli veri toplama için aşağıdaki belirttikleri durum içinde olmuştur.

“... ilk bakışta açık-uçlu taramaya benzerlikler gösteren e-posta temelli veri toplamada araştırmacı ve katılımcı arasındaki iletişim araştırmacının istediği kadar uzatılabilir, tipik bir yüz yüze görüşmede olduğu gibi bilgilerin türü çeşitlenebilir, araştırmacı yeni konuları gündeme getirebilir, belirli konularda ayrıntı isteyebilir, görüşme formunda istediği zamanda istediği yönde değişiklikler yapılabilir” (s. 226).

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda sonuç olarak araştırmanın veri toplama yöntemlerinden birisi öğretmenlerin görüşlerini almak amacıyla öğretmenlere uygulanan açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan ankettir. Bu anket formu, Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından görüşme formu için belirttikleri görüşme formunun hazırlanması, test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, hazırlıkların yapılması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi boyutları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Toplam 14 sorudan iki kategoriden oluşmaktadır. Birinci kategoride bulunan üç soru öğretmeni tanımaya yönelik mesleki deneyim, cinsiyet ve sınıf seviyesi sorularından oluşmaktadır. Bu sorulardan mesleki deneyimle ilgili olan çok çeşitlilik gösterebileceğinden cevabı katılımcının yazarak cevaplayabileceği diğerleri ise çoktan seçmeli şekilde cevaplayabilecekleri sorulardır. İkinci kategori ise uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinin işlenişine yöneliktir. Bu sorular kullanılan yöntem/teknikler, materyal/araç-gereçler ile kullanım durum ve nedenlerine ilişkindir. Bu kategoride dört seçmeli, altı açık uçlu soru bulunmaktadır. Ayrıca anketin sonunda katılımcının eklemek istedikleri varsa ekleyebilecekleri belirtilmiştir. Form hazırlandıktan sonra Sınıf Öğretmenliği programından birisi Eğitim Programları ve Öğretim alanında Doçent diğeri İlköğretim alanında öğretim elemanı iki akademisyene sunulmuş ve uygunluğu hakkında görüş istenmiştir. Her iki uzman da olumlu görüş bildirerek düzeltme vermemiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra anketin pilot uygulaması için araştırmanın katılımcılarından olmayan iki sınıf öğretmenine anket uygulanmış ve uygulama sonrası deneyimleri telefonla sorulmuştur. Pilot uygulama sonucunda değişiklik gerekmemiştir. Uzman görüşü ve pilot uygulaması tamamlanan anket internet anketi aracılığıyla katılımcı öğretmenlere ulaştırılmış ve doldurmaları sağlanmıştır.

Araştırmanın diğer veri toplama aracı ise gözlem formudur. Bu gözlem formu yapılandırılmış alan çalışması türünde kullanılmak üzere araştırmacı tarafından katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersi kayıtlarını gözlem amacıyla izlerken kullanmak üzere hazırlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018) gözlem türlerinden birisinin de yapılandırılmış alan çalışması olduğunu ve bu türün yarı yapılandırılmış olarak da adlandırıldığını ifade etmişlerdir. Araştırmacının gözlem alanının tam kontrollü ile tam kontrolsüz bir ortam arasında belirli bir kontrolü mümkün kılacak sınıf gibi kapalı alanda yapıldığını da eklemiştir. Bu açıklama kapsamında bu çalışmada gözlemlenen ders kayıtları

değerlendirildiğinde araştırmacının kontrolünün kaydı yeniden izlemekle sınırlıdır ve diğer yandan uzaktan eğitim sınıfının kendi doğal ortamı gözlemlenmiştir. Yarı yapılandırılmış alanda gerçekleştirilen bu gözlem için yarı yapılandırılmış gözlem formu toplam iki ana gözlem odağı ve gözlemciye yardımcı sorular belirlenmiştir. Anket için olduğu gibi gözlem formu için de uzman görüşü için aynı öğretim elemanlarına başvurulmuş ve uygun olduğu görüşü alınmıştır. Pilot uygulama amacıyla katılımcı olmayan bir sınıf öğretmeninin bir ders kaydı formu birlikte izlenmiş ve sonunda iki yardımcı soru daha forma eklenmiştir. Bu sorular; derste öğrenci katılımı, dikkati ve öğretmenin sınıf yönetimi davranışlarıdır. Yarı yapılandırılmış gözlem formu odak ve yardımcı soruları Tablo 1 de sunulmaktadır.

Tablo 1.

Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu Odakları ve Soruları

Gözlem Odağı	Yardımcı Sorular
Kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri	<p>Hangi öğretim yöntem ve teknikleri kullanılıyor?</p> <p>Kullanılan yöntem ve tekniklerin uzaktan eğitime uygunluğu nasıl?</p> <p>Öğretmen yöntemi/teknikçi aşamalarına ya da uygulama esaslarına uygun kullanabiliyor mu? Kullanırken rahat mı?</p> <p>Öğretmenin sınıf yönetimi vb. davranışları nasıl?</p> <p>Bu öğretim yöntem/teknikçi kullanımında öğrencinin sürece katılımı nasıl? (Aktif/pasif)</p> <p>Öğrencinin dikkati vb. davranışları nasıl?</p>
Kullanılan materyaller/araç-gereçler	<p>Hangi materyaller/araç-gereç ve teknikleri kullanılıyor?</p> <p>Kullanılan materyaller/ araç-gereçler uzaktan eğitime uygunluğu nasıl?</p> <p>Materyallerin/araç-gereçlerin kullanımı rahat mı? Amacına uygun mu?</p> <p>Öğretmenin sınıf yönetimi vb. davranışları nasıl?</p> <p>Bu materyal/araç-gereçlerin kullanımında öğrencinin sürece katılımı nasıl? (Aktif/pasif)</p> <p>Öğrencinin dikkati vb. davranışları nasıl?</p>

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci araştırmanın etik kurul onayı aldığı 25.12.2020 tarihinden sonra başlamıştır. İlk olarak araştırmanın verisinin toplanacağı okul yönetimi ile iletişime geçilerek araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Okul yönetimi uygun görmüş ve uzaktan eğitim olarak gerçekleştirilen 1. 2. 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi kayıtlarını Şubat 2021 itibarıyla araştırmacının gözlem amaçlı izlemine açmıştır. Ders kayıtlarının gözlem amaçlı izlenmesi Şubat 2021 tarihinde başlamış ve Haziran 2021'e kadar olan süredeki kayıtlardan 22 tanesi gözlem formu kullanılarak gözlemlenmiştir. Açık ve kapalı uçlu anket 16 Mayıs 2021 tarihinde öğretmenlerle paylaşılmış ve bir haftada tamamlanmıştır. Toplanan veri analizi 2 Haziran 2021 tarihinde tamamlanmıştır.

Veri Analizi

Nitel bir yaklaşımla yürütülen bu araştırmada elde edilen verinin betimsel ve içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018) nitel araştırmada verilerinin (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu araştırmanın veri analizi de bu dört ana aşamada aşağıda belirtilen içeriklerde gerçekleştirilmiştir;

1. Verilerin kodlanması: Veri toplama araçlarından açık uçlu anketin soruları ve gözlem formunun odakları dikkate alınarak bir ön kod listesi oluşturulmuştur. Örneğin; öğretim yöntem ve teknikleri teması altında düz anlatım, soru-cevap yöntemi, altı şapkalı düşünme tekniği ön kod listesinde yer alan kodlardandır. Ön kod listesi ile her iki veri toplama aracından toplanan veri analiz edilmiştir. Bu süreçte listeye yeni kodlar dahil edilirken, bazı kodlar çıkarılmıştır. Örneğin; öğretim yöntem ve teknikleri teması altına yeni kod olarak bedensel hareketli etkinlikler (rol oynama, drama gibi) eklenmiş, ön kod listesinde bulunan

altı şapkalı düşünme tekniği çıkarılmıştır. Böylece son kod listesi oluşturulmuştur. Son kod listesi ile veri ikinci kez kodlanmıştır.

2. Temaların bulunması: Son kod listesindeki kodlar temalar altında gruplandırılmıştır. Bu temalar; öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim yöntem ve tekniklerinin sürece uygunlukları, materyal/araç-gereçler, materyal/araç-gereçlerin sürece uygunluklarıdır.
3. Kodların ve temaların düzenlenmesi: Temalar ve kodlar belirlendikten sonra her iki veri toplama aracından gelen verileri birbirleriyle ilişkili bir şekilde sunmak adına düzenlenmiştir.
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması: Bu son aşamada araştırma sürecinde elde edilen bulgular, kurulan ilişkiler bütünüyle, alıntılara yer verilerek yorumlanarak sunulmuştur.

Sonuç olarak, veri analizinde takip edilen ve yukarıda açıklanan dört aşamada da belirtildiği gibi ulaşılan temalar şöyledir; öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim yöntem ve tekniklerinin sürece uygunlukları, materyal/araç-gereçler, materyal/araç-gereçlerin sürece uygunlukları. Öğretim yöntem ve teknikleri temasında yer alan kategoriler; öğrencilerin bireysel olarak çalıştığı etkinlikler, soru – cevap, düz anlatım, gösteri, gösterip yaptırma, tartışma, beyin fırtınası ve zihin haritaları oluşturma etkinlikleri, araştırmaya dayalı etkinlikler, problem çözmeye yönelik etkinlikler, bedensel hareketli etkinlikler, grup/ekip etkinlikleri, benzetimdir. Materyal/araç-gereçler temasında yer alan kategoriler; görsel materyaller, PPT sunu, eğitici kısa video, müzik video klip, çizgi film, çocuk filmi, internet sayfası, e-dergi ve e-kitaptır. Öğretim yöntem tekniklerinin ve materyal/araç-gereçlerin sürece uygunlukları temalarının uygun ve uygun değil olmak üzere ikişer kategorisi bulunmaktadır.

Araştırmada anketin açık uçlu soruları yoluyla elde edilen veriler araştırmacı dışında bağımsız bir araştırmacı tarafından da kodlanmıştır. Bu kodlamalar arasındaki tutarlılık güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) formülüne göre hesaplanmıştır. Bu formüle göre öğretmenlere uygulanan anketin açık uçlu sorularına verilen cevaplardan elde edilen, veri araştırmacı ve bağımsız araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır, ortak kodlar ve ortak olmayan kodlar belirlenmiştir. Örneğin: araştırmacının “araştırmaya dayalı etkinlikler” olarak kodladığı veri bölümü, bağımsız araştırmacı tarafından “proje” olarak; araştırmacının “çizgi film” ve “çocuk filmleri” olarak ayrı kodladığı bölümleri, bağımsız araştırmacı “film” olarak; araştırmacının “soru-cevap” olarak kodladığı bölümleri bağımsız araştırmacı “tartışma” olarak kodlamıştır. Bu doğrultuda ortak kodların sayısı 55, ortak olmayan kodların sayısı 7’dir. Ortak kodların sayısı, ortak kodlar ile ortak olmayan kodların toplamına bölünmüş ve 100 ile çarpılmıştır. Buna göre: $(P) = 55/(55+7) \times 100 = 88.7$. Sonuç olarak araştırmada kodlayıcılar arasında tutarlılık %88 olarak elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, kodlayıcılar arasında yüzdelik anlaşma yoluyla bir güvenilirlik aranıyorsa, en az %70'lik bir güvenilirlik yüzdesi gereklidir. Bu bilgi ışığında, bu araştırmada kodlayıcılar arası güvenilirlik sağlanmıştır. Diğer yandan ders kayıtları sadece araştırmacı tarafından izlenmiş ve analiz edilmiştir bu da araştırmanın sınırlılıklarından birisidir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik sağlamak adına bir dizi önlemler alınır. Geçerlik amacıyla alınan önlemler arasında elde edilen bilgilerin teyit edilebilmesi için birden fazla veri toplama yöntemi kullanmak, betimsel analizlerde doğrudan alıntılara yer vermek, araştırma örnekleme, ortamı ve süreçleri hakkında detaylı bilgi vermek yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmanın durum çalışması deseninde gerçekleştirilen bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için belirtilen bu önlemler alınmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın verisi açık uçlu anket yoluyla alınan öğretmen görüşlerinden ve ders kayıtlarının gözlem amacıyla izlenmesinden olmak üzere iki farklı veri toplama yöntemiyle elde edilmiştir. Bunun yanı sıra nitel araştırmalarda güvenilirliğin sağlanması amacıyla alınan önlemler arasında veri toplama ve analiz yöntemlerinin ayrıntılı açıklamak, araştırmanın ham verilerinin başka araştırmacı tarafından analiz edilebilir olması da yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmanın güvenilirliği için de araştırma süreci, veri toplama ve analiz detaylarına ayrıntılı yer verilmiştir. Elde edilen öğretmen görüşleri bağımsız bir araştırmacı tarafından da kodlanarak kodlamalar arası tutarlılık hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra, veri görüşme ve gözlem yoluyla toplanmış ve gözlem notlarının dersin planını da içermesi bakımından doküman incelemesi de içermesiyle üçleme yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırmada uzaktan eğitim için “donanım ve gereksinimleri sağlanmış” ifadesi çalışılacak okul seçimi için belirlenen ölçütlerle sınırlandırılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma Ankara’da özel bir okulla, gönüllü katılan 28 kadın öğretmen ve okulun izin verdiği süre içinde 11 hafta her biri 35 dakika olan 22 ders kaydıyla sınırlıdır. Ayrıca, araştırmanın veri toplama araçları araştırmacı tarafından hazırlanan anket ve gözlem formuyla sınırlıdır. Diğer bir sınırlılık ise ders kayıtlarının sadece araştırmacıya açılması nedeniyle araştırmanın veri analizinde kodlayıcı tutarlılık güvenilirliği sadece anketin açık uçlu sorularıyla elde edilen verinin analizinde sağlanmıştır.

Bulgular

Bulgular, verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan temalardan yola çıkılarak “Kullanılan Öğretim Yöntem/Teknikler ve Sürece Uygunlukları,” “Kullanılan Materyal/Araç-Gereçler ve Sürece Uygunlukları” ana başlıkları altında bu bölümde sunulmaktadır.

Kullanılan Öğretim/Yöntem Teknikler ve Sürece Uygunlukları

Anket yoluyla toplanan veri analiz edildiğinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem/teknikleri ve sürece uygunlukları hakkındaki öğretmen görüşleri Tablo 2’de özetlenmektedir. Tablo 2.

Uzaktan Eğitim Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntem-Teknikleri ile Sürece Uygunlukları

Yöntem ve Teknikler	Kullandım	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun değil
	f	f	f	f
Öğrencilerin bireysel olarak çalıştığı etkinlikler	27	20	6	1
Soru – cevap	26	19	7	
Problem çözmeye yönelik etkinlikler	26	22	4	
Bedensel hareketli etkinlikler (rol oynama, drama gibi)	25	14	5	6
Düz anlatım	25	20	1	4
Gösterip yaptırma	25	23	2	
Beyin fırtınası ve zihin haritaları oluşturma etkinlikleri	24	21	3	
Araştırmaya dayalı etkinlikler	19	17	2	
Gösteri (Demonstrasyon)	19	17	2	
Tartışma	19	12	7	
Öğrencilerin grup olarak/ekiple etkileşimli çalıştığı etkinlikler	17	3	4	10
Benzetim (Simülasyon)	15	13	2	

Tablo 2’ye göre, öğretmenlerin uzaktan eğitim süreci Hayat Bilgisi dersinde öğretim yöntem ve tekniklerinde en çok öğrencilerin bireysel olarak çalıştığı etkinlikleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin soru-cevap yöntemini (f=26), problem çözmeye yönelik etkinlikleri (f=26), bedensel hareketli etkinlikleri (f=25), düz anlatım yöntemini (f=25), gösterip yaptırma yöntemini (f=25), beyin fırtınası ve zihin haritası oluşturma etkinliklerini (f=24), araştırmaya dayalı etkinlikleri (f=19), gösteri yöntemini (f=19), tartışma yöntemini (f=19), grup ve ekip çalışmaları gerektiren etkinlikleri (f=17) ve benzetim yöntemini (f=15) kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bireysel Çalışılan Etkinlikler

Tablo 2’de görüldüğü gibi ankete cevap veren 28 öğretmenden 27’si öğrencilerin “bireysel çalıştığı etkinlikleri” kullandığını belirtmiştir. Sürece “uygun” olarak ifade eden öğretmen sayısı yüksek olsa da bir öğretmen uygun bulmamış ve sebebini şöyle açıklamıştır: “Bireysel çalışırken yüz yüze öğretimde sıraların arasında dolaşabiliyordum. Bir hata gördüğümde ya da yönlendirmem gerektiğinde müdahale edebirdim. Ekrandan öğrencinin bireysel çalışmasını yaparken sonuna kadar beklemek gerekiyor. Ara sıra ekrana tutmasını istediğimde ise çok zaman alıyor.” (T10)

Ders kayıtları gözlem analiz sonuçları da T10'un görüşüne benzer şekilde yapılan bireysel çalışmaya süreçte dönüt verilemediği göstermiştir. Bunun yanı sıra, ders kayıtlarının analiz sonuçlarına göre ders sırasında yapılan bireysel çalışma tamamlandıktan sonra verilen dönüttten bazı öğrencilerin hoşlanmadığı görülmüştür. Gözlem notlarından konuyla ilgili doğrudan bir alıntı şu şekildedir:

Öğretmen öğrencilere bu bayram evde olduklarından görüntülü konuşarak bayramlaşacakları akrabalarını ve dostlarını düşünerek onlara ekrandan gösterebilecekleri ya da evdeki aile bireyleri için bayram kartı hazırlayabileceklerini söyledi. Öğrenciler derste yapmaya başladı. Öğretmen bitirenlerin ekrandan yani kameraya yaklaştırarak arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle paylaşımlarını söyledi. Öğretmen iki öğrencinin kartında büyük harf kullanmaları gereken yeri düzeltmelerini istedi. Öğrencilerden birisi üzgün bir ses tonuyla “Ama ben bitirmiştim. Boyamam süslemem tamamdı. Şimdi silerken bozulacak.” dedi. Diğer öğrenci de küskün bir ses tonuyla öğretmene yeniden hazırlamak istediğini çünkü boya kalemini silince dağılacığını söyledi... (10 Mayıs 2021 haftası 1. Sınıf)

Anket analiz sonuçlarına göre öğrencilerin bireysel çalıştığı etkinlikleri “kısmen uygun” olarak değerlendiren 6 öğretmenin ikisi bu konuda görüş bildirmiştir. Bu düşüncelerinin sebebini Öğretmen T10 gibi kontrol ve dönüt verme kısıtlılığı olarak açıklamışlardır. Bunun yanı sıra bir öğretmen bu konuda uyguladığı bir yöntemi şöyle açıklamıştır:

Süre ve dönüt verme kısıtlılığını kısmen aşabiliyorum. Öğrencilerimin bireysel çalışabilecekleri ve dönütün süreçte değil sonuçta verilmesi uygun olan bireysel çalışmaları ev ödevi olarak verebiliyorum. Ama bu yöntemde gelecek derste sonucu görmeyi çok önemsiyorum ve bunun için de süre sonunda genellikle sonraki ilk derste sunmalarını sağlıyorum. (T18)

İzlenen 22 ders kaydının analizi sonucu ulaşılan konuyla ilgili bulgular da Öğretmen T18'in görüşü ile uyumludur. Ders kayıtlarının analiz sonucu öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel olarak çalışmasını sağlayan etkinliklere ev ödevi olarak yer verdiklerini ve süreçte değil de sonuçta dönüt sağladıklarını göstermektedir. Buna örnek olarak gözlem notlarından doğrudan bir alıntı şöyledir: “...Öğretmen “Şimdi sizden haftaya kadar yapmanızı istediğim bir ödeviniz var. Yediğiniz meyvelerin çekirdeklerini yani tohumlarını ayırıp bir tohum koleksiyonu başlatmanız. Size birkaç örnek göstermek istiyorum.” dedi...” (29 Mart haftası, 1. Sınıf)

Soru-Cevap Yöntemi

Anket cevaplarının analiz sonuçlarına göre soru-cevap yöntemini kullandığını belirten öğretmenlerden 7'si yöntemin sürece uygunluğunu “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir (bkz. Tablo 2). Bu öğretmenlerden 5'i görüş bildirmiştir. Görüşlerin analizi öğretmenlerin soru-cevap yönteminde sorunun birden fazla öğrenci tarafından cevaplanmasının cevapları dinleyen diğer öğrenciler tarafından sıkıcı bulunduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu görüşlerden birisi şöyledir: “En az soru cevap kullanmaya çalışıyorum. Çünkü öğrenciler başka bir öğrencinin cevap vermesini beklerken çok sıkılıp dikkatleri dağılıyor.” (T22)

Öğretmenlerin belirttiği bu kısıtlılıkla ilgili bir ayrıntı izlenen ders kayıtlarında ortaya çıkmıştır. İzlenen ders kayıtlarının analizi öğrencilerin tek doğru cevabı bulunan ya da kapalı uçlu sorulara birden fazla kez cevap verilmesinden sıkıldıkları, açık uçlu ve çoklu cevabı olabilecek sorulara arkadaşlarının cevaplarını dinlediklerini göstermektedir. Bu kapsamda tek doğru cevabı bulunan bir sorunun yer aldığı ders gözlem notlarından doğrudan alıntı şöyledir:

Öğretmen, “Cumhuriyet Bayramımızın ne zaman kutluyoruz?” sorusunu sordu. Öğrenci A “29 Ekim,” öğretmen “evet” dedi başka bir öğrenciye söz verdi “29 Ekim,” öğretmen bir başka öğrenciye söz verdi “29 Ekim.” Bu sırada diğer öğrencilerde parmaklarını kaldırıyorlar ancak çoğu ekranla göz temasında değildi... (19 Nisan haftası, 1. Sınıf)

Ayrıca, öğretmenlerin ankete verdikleri cevapların analizi, soru-cevap yöntemini kullandığını belirten katılımcı öğretmenlerden 6'sının (T1, T7, T12, T17, T19) bu yöntemi en sık kullandıkları yöntem olarak ifade ettiklerini göstermektedir. Ders kayıtlarının analiz bulguları da izlenen 22 ders kaydının hepsinde soru-cevap yönteminin kullanıldığı ve hatta diğer yöntemlerin de başında, sürecinde ya da sonunda kullanıldığını da göstermektedir. Ayrıca, izlenen 22 dersin hepsinde açık uçlu soruların kapalı uçlu sorulardan daha fazla olduğu, bir soruya en fazla 5 en az 2 öğrenciden cevap alındığı

sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin, cevabı çeşitli ve çoklu olabilen sorularda arkadaşlarının cevaplarını dinledikleri de bu derslerin hepsinde tespit edilmiştir. İzlenen derslerden birine ait gözlem kaydından soru-cevap yönteminin kullanıldığı bir bölüm şu şekildedir:

Öğretmen derse kendi evinden saksı çiçeklerini göstererek sorularla başladı. “Bu çevremde gördüğünüz çiçekler (yayının başından itibaren çevresinde bulunan saksı çiçeklerini işaret ederek) gibi sizin evinizde de saksı çiçekleri var mı?” sorusunu sordu. Öğrenciler hep birlikte “evet” dedi. “Var olanlar türleri neler?” Parmak kaldıran iki öğrenciye söz verdi. Yeni soruya geçti. “Evinizde çiçeklerden başka bitki yetiştiren var mı? Varsa neler?” Öğrencilerden 3 kişi parmak kaldırdı. Üçüne de cevap hakkı verildi, bahçelerindeki ağaçlardan bahsettiler. Diğer öğrenciler dinledi... Öğretmen “Şimdi herkesin evinde beslediği bir saksı çiçeğini ya da varsa evinde beslediği hayvanını taşınabilirse kameraya getirmenizi istiyorum.” dedi. 2 dakika süre verdi. Öğrenciler getirdi sırasıyla onlara aşağıdaki gibi sorular sorarak yaşamaları için gerekli şartları söylemelerini sağladı.

Bitki ise; Adı nedir? Su veriyor musunuz? Bitki ise ne kadar sürede bir su veriyorsun? Evdeki yeri nasıl bir yer? Işık alıyor mu? Güneş görüyor mu? Neden sence? Sence neden besliyorsunuz bu çiçeği/bitkiyi? Hayvan ise; Adı nedir? Cinsi nedir? Suyunu nasıl veriyorsunuz?, Ne yiyor? Mamasını ne kadar sürede veriyorsunuz? Aşılarını yaptırıyor musunuz? Tuvalet eğitimi var mı? Neden besliyorsunuz?

Öğretmen her öğrenciye ekranda göstermesine fırsat verdi. Yukarıdaki soruların hepsini her öğrenciye sormadı. Genellikle her öğrenciye getirdiği bitki ya da hayvanla ilgili bir soru sordu. Diğer öğrenciler dikkatle dinledi. Birbirlerinin bitki ya da hayvanlarına soru sorarak ilgi gösterdiler. “Adı ne?” “Ekranı biraz daha yaklaştırır mısın?” “Aaa o çiçekten bizde de var.” “Aşılı tam mı?” gibi. (5 Nisan haftası, 2. Sınıf)

Problem Çözmeye Yönelik Etkinlikler

Tablo 2’de görüldüğü gibi 26 öğretmenin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersini gerçekleştirirken kullandığı yöntemlerden birisinin “problem çözmeye yönelik etkinlikler” olduğudur. Bu öğretmenlerin 22’si yöntemi sürece “uygun” olarak değerlendirirken 4 öğretmen “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. “Kısmen uygun” olduğunu düşünen öğretmenlerden ikisi görüş bildirmiş ve fazla zaman gerektirmesini ifade etmişlerdir. Görüşleri şöyledir: “*Kısmen uygun dedim çünkü hayat bilgisi dersinde genelde sosyal problemlerin çözümüne yönelik problem çözme yöntemi kullanıyoruz. Tek doğru cevabı olmadığından hemen hepsinin bir çözümü oluyor. Zaman çok alabiliyor.*” (T20) “*Her öğrencinin önereceği bir çözüm olduğundan zaman alıyor.*” (T15)

Bunun yanı sıra, izlenen ders kayıtlarının analizinde problem çözme yönteminin tüm basamaklarının uygulandığı bir kullanıma rastlanmamıştır.

Bedensel Hareketli Etkinlikler

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerden 25’inin “bedensel hareketli etkinlikler (rol oynama, drama gibi)” kullandığını; sürece uygunluğunu ise 14’ünün “uygun”, 5’inin “kısmen uygun” olarak 6’sının “uygun değil” olarak değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı öğretmenlerden her üç uygunluk değerlendirmesi için de görüş bildirenler olmuştur. Sürece “uygun” olarak belirtenler hareketli etkinliklerin, uzaktan eğitim sürecinin bedensel pasif doğasına öğrencileri aktive ederek denge oluşturduğunu vurgulamışlardır. Bu doğrultuda olan görüşler şöyledir: “*Çok gerekli, uygulanabilir. Kısmen uygunluğunun sebebi tekrar oturmak istememeleridir.*” (T28) “*Bedensel aktif olmalarını sağlayan yöntemleri kullandım, kullanıyorum da ancak sonrasında başka bir yönteme geçiş zor oluyor. O kadar harekete açlar ki doymuyorlar.*” (T22)

Uzaktan eğitim başlı başına hem öğretmeni hem öğrenciyi masa başına kilitliyor. Bu uzun süre yürütülebilir olmadı biz öğretmenler için ve öğrencilerimiz için. İlk üç ay çok kullanmadık ama sonra hayat bilgisi derslerimizde planlarımızı bu gözle de kontrol edip hareket kattık. Olumlu oldu. Uygulanabilirliğini de gördük. (T2)

Hem uygun hem olmak zorunda. Bilgisayardan öğretim sadece masa başı olmamalı. Öyle olunca dikkat süresi de disiplin süresi de olumsuz etkileniyordu. Yüz yüze bahçeye çıkarak yaptığımız tüm etkinlikleri mesela mevsimlerin çevredeki etkilerini gözlemliyorduk. Şimdi kalkın pencereye

gidin ve bakın dedik... Uygun olan her yerde bedensel kinestetik zekasına seslenecek şekilde kal bedenle model oluştur dedik... (T14)

“Kısmen uygun” olduğunu düşünen ve görüş bildiren öğretmenlerin gerekçesinin bedensel hareketli etkinliklerden sonra öğrencilerin tekrar yerlerine oturmalarında güçlük yaşanması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygun olmadığını belirten öğretmenlerin ikisi görüş bildirmiştir. Birisi bu yöntemde uzaktan eğitim ortamında sınıf yönetimini kaybettiğini diğeri ise hareketli etkinliklerin bu süreçte gerekli olduğuna inandığını ancak drama, beden eğitimi ve spor dersleri gibi derslerde bu ihtiyaçlarının karşılandığını, hayat bilgisi dersinde ise bu yöntemde tüm öğrencileri takip edemediğini bu nedenle uygun olmadığını belirtmiştir.

Bunun yanı sıra, izlenen 22 ders kaydının analizinde izlenen derslerin hiçbirinde drama, rol oynama gibi yöntemlere rastlanmamıştır. Ancak izlenen 22 dersin 11’inde öğrenciler öğretmenlerinin yönergesiyle bir şekilde hareket etmiştir. Örneğin, evde bulunan saksı bitkilerinden birini yanına getirmek ya da tablet bilgisayar ile bağlanıyorsa çiçeğin yanına gitmek; 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla evde bir bölümü süslemek gibi. Bu hareketli etkinlikler sırasında ve sonrasında öğrencilerde sınıf yönetimini engelleyecek bir disiplin problemine rastlanmamıştır.

Düz Anlatım Yöntemi

Tablo 2’ye göre düz anlatım yöntemine ilişkin anket sorularına verilen cevapların analizi katılımcı öğretmenlerden 25’inin düz anlatım yöntemini kullandığını, sürece uygunluğunu ise 10’unun “uygun” olarak, 9’unun “uygun değil” olarak ve 6’sının “kısmen uygun” olarak değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. “Uygun” ve “kısmen uygun” olarak belirten öğretmenler görüş bildirmemişlerdir. Diğer yandan kullanıldığı belirtilen yöntemlerin içinde en yüksek sayıda öğretmen tarafından sürece “uygun değil” olarak değerlendirilen yöntem olarak düz anlatım yöntemi ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte uygun olmadığını ifade eden tüm öğretmenler bu konuda görüş bildirmiştir. Görüşlerin analizi ortak vurguların; bilgisayarın ve İnternetin çocukların hayatındaki eğlenceli, renkli, hızlı özelliklerinin bu yöntemle çeliştiği; dikkat sürelerinin pasif dinlemeye yetecek kadar uzun olmadığı etrafında toplandığını göstermektedir. Görüşlerden doğrudan alıntılar şöyledir: “*Öğretmen anlatan öğrenci dinleyen olduğu düz anlatım olmuyor. Uzaktan öğretim kısa zaman almalı, hareket ettirmeli, az zamanda en dikkat çekici şekilde öğrenme sağlamalı, sözle aktarım değil. Bu yüzden uygun değil.*” (T9) “*Çocuklar bilgisayar ekranına bugüne kadar hep daha renkli, daha eğlenceli, daha hızlı olduğu için geçmiş. Biz aynı ekranı anlatalım sen dinle diye kullanamayız, kullanamadık da. Uygun değil.*” (T6) “*Düz anlatımda canlı derslerde sıkılıyorlar çocuklar daha çok sürecin içinde olmak istiyorlar.*” (T12)

Düz anlatım yöntemini her derste her sınıf seviyesinde kullanan biri olarak uygun olmayacağı bir öğretim hiç düşünmezdim. Uzaktan hayat bilgisine kesinlikle uygun değil. Zaten masa başı zaten uzak bir de öğretmen konuşup öğrenciye otur ve dinle gözümüne bak demek gerçek dışı oldu. (T13)

Bunlara ek olarak bir öğretmen de “*Düz anlatım yöntemini daha az kullanmayı tercih ediyorum. Çünkü çocuklar sıkılabiliyor.*” (T23) şeklinde ifade ederek en az kullandığı yöntem olduğunu vurgulamıştır.

İzlenen ders kayıtlarının analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin doğrudan düz anlatım yöntemini kullanmadıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra izlenen 22 dersin hepsinde düz anlatım kapsamında değerlendirilebilecek en az bir tanımla karşılaşmıştır. Diğer bir ifadeyle doğrudan düz anlatım yönteminin kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Hepsinde soru-cevap yöntemi kullanılmış olup tek doğru cevap varsa ve doğrudan bilmeleri mümkün değilse tahminler alındıktan sonra öğretmen toparlayıcı olarak düz anlatım yöntemi olarak nitelendirilebilecek şekilde kısa bilgi vermektedir. Bu kapsamda gözlem notlarından doğrudan alıntılar şöyledir:

Öğretmen 10. Yıl Marşı’nın neden yazılmış olabildiğine dair öğrencilerin görüş ve cevaplarını aldı. Sonra “Cumhuriyetimizin kuruluşunun 10. Yılında ünlü şairlerimizden Behçet Kemal Çağlar ve Faruk Nafiz Çamlıbel tarafından yazılmış ve 1933 de düzenlenen marş yarışmasında gelip gelmiştir. Marşın bestesini ünlü bestecimiz Cemal Reşit Rey yapmıştır.” bilgisini ekrana yansıtarak paylaştı. (19 Nisan 2021 haftası, 1. Sınıf)

Öğretmen anısını anlattıktan sonra “Aktüerya uzmanı nasıl bir meslek? Hakkında bilgisi olan var mı?” sorusunu sordu. Öğrencilerden birkaç tahmin aldı. Doğru cevap olmadı. Öğretmen ekrana yansıtarak tanımladı. “Aktüer ya da aktüerya uzmanı olarak bilinen bu meslek grubundaki kişiler, finansal açıdan risk değerlendirmesi yapan, buna bağlı çözüm yolları geliştiren ve geliştirdiği önerileri sunarak uzun vadede ortaya çıkabilecek neticeleri analiz eder. Bu değerlendirmeleri yaparken; yaralanma, hastalanma, sakatlanma ya da emeklilik gibi durumların yanında hırsızlık, kazalar, deprem, sel ya da yangın gibi afetleri de içine alan bir risk değerlendirmesi yapar. Risk analizi sonucunda ise finansal kayıpları engelleme ya da en aza indirme yolunda bazı adımlar atılmasını sağlar. (17 Mayıs 2021 haftası, 3. Sınıf)

Gösterip Yaptırma Yöntemi

Tablo 2’de görüldüğü gibi anket analiz sonuçlarına göre uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde gösterip yaptırma yöntemini 25 öğretmen kullanmaktadır. Sürece uygunluğunu, 23’ü “uygun” olarak 2’si “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. Bu yöntem hakkında sürece “uygun” olduğunu düşünen beş öğretmen görüş bildirmiştir. Görüşlerinin analizine göre gösterip yaptırma yönteminin öğrencileri hareketli kılarken aynı zamanda dikkatli bir şekilde yapılışı takip etmelerini sağladığını ve dolayısıyla sınıf yönetimini kolaylaştırdığını düşündüklerini göstermiştir. Bu konudaki görüşlerden doğrudan alıntılar şöyledir: “*Gösterip yaptırma kullanırken öğrencilerin hem aktif hem dikkatlerinin toplu olmasından dolayı uygun buluyorum.*” (T8) “*Bu yöntemde öğrenciler de ben de aktifim bunun yanı sıra uzun süren bir dikkat var. Bu da yönetimi kolaylaştırıyor.*” (T3)

İzlenen ders kayıtlarının analizinde de gösterip-yaptırma yönteminin kullanıldığı iki ders bulunmaktadır. Analiz sonuçları öğretmenlerin bu görüşlerini destekler niteliktedir. Öğretmen ve öğrenciler aktiftir, aşama aşama bir öğretmen bir öğrenciler işlemleri gerçekleştirmişlerdir. Derslerden birinin ilgili bölümünün gözlem kaydından alıntı şöyledir:

Öğretmen bir hafta öncesinden öğrencilere verdiği malzeme listelerini hatırlattı. Öğrencilerin hepsinin malzemeleri hazırды. Öğretmen çiçek tohumu ekeceğini ve bir de fasulye çimlendirmek için hazırlık yapacağını söyledi. Her iki işlem için de önce birinci aşamaları gösterdi. Çiçek tohumunu çıkardı, saksısına bir miktar toprak koydu. Bunu yapacak öğrencilerin aynısını yapmasını istedi. Onlar yaparken fasulyesini çıkardı, bir tabağa biraz pamuk koydu. Bunu yapacak öğrencilerin aynısını yapmasını istedi. Her iki grubunda yapmasını ve kendine ekrandan göstermesini istedi. İkinci aşamaya geçti...Öğrenciler dersin sonunda hepsi öğretmene ve arkadaşlarına ekrandan gösterdi. Hepsi ders boyunca işlemlerini yaptılar. Öğretmen her iki işlem içinde öğrencilerden soru aldı ve cevapladı. Bir öğrenci fasulye çimlendirme için pamuğa fasulyeyi yerleştirmeden su döktüğünü söyledi. Öğretmene gösterdi. Öğretmen sorun olmayacağını söyledi... (5 Nisan 2021 haftası, 1.sınıf)

Beyin Fırtınası ve Zihin Haritaları

Ankete verilen cevapların analiz sonuçlarına göre bulgulardan birisi de katılımcı öğretmenlerden 24’ünün “beyin fırtınası ve zihin haritaları oluşturma etkinlikleri” kullandığıdır (bkz. Tablo 2). Bunlardan 21’i sürece “uygun” olarak değerlendirmiş 3 öğretmen ise “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. Sürece “uygun” olarak ifade eden öğretmenler görüş bildirmemiş diğer üç öğretmenin görüşlerinde ise uzaktan eğitimin gerçekleştiği platformdaki tahtanın kullanımında yaşanan sınırlılık öne çıkmaktadır. Bu görüşlerden doğrudan alıntılar şöyledir: “*Başlarda hiç uygun bulmuyordum çünkü bu etkinlikleri sınıfta tahtada yapardım. Öğrencilerim söyle ben yazardım ve bunu uzaktan öğretimde hızlı yapamıyordum. Şimdi uzaktan öğretim platformunda da tahta uygulamasını rahatlıkla kullanıyorum. Bu nedenle kısmen uygun dedim.*” (T24) “*Beyin fırtınasını sözel yapıyorsam uygun ama yazılı yapıyorsam yani tahta kullanımıyla o zaman biraz zor olabiliyor yani sınıf ortamına göre kısmen uygun.*” (T4) “*Yüz yüze öğretimde daha hızlı olabiliyordu tam nedenini bilemiyorum ama biraz zaman alıcı oluyor.*” (T25)

İzlenen ders kayıtlarında bazı sorularla kendiliğinden beyin fırtınası gibi devam edilmişse de zihin haritasının kullanımına rastlanmamıştır.

Araştırma Etkinlikleri

Analiz bulgularından birisi de katılımcı öğretmenlerin 19'unun araştırmaya dayalı etkinlikleri kullandığı ve bunlardan 17'sinin de sürece "uygun" olarak değerlendirdiğidir (bkz. Tablo 2). 2 öğretmen ise "kısmen uygun" olarak değerlendirmiştir. Bu değerlendirmelerine dair açıklamalarında öğrencilerin hep evde olması sebebiyle araştırma etkinliklerinde yüz yüze öğretimde olandan daha fazla aile üyelerinden yardımcı olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda bir öğretmenin görüşlerinden doğrudan alıntı aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerin evde olması bazılarının kendilerine verdiğimiz ödevlerde evdekilerden yardım alma isteklerini artırdı. Özellikle araştırma gerektiren etkinliklerde bir şekilde anne ya da babalarından yardım istediklerini velilerin yakınmalarıyla öğrendim. Sanırım evde fazla birlikte olmakla sorumluluklar, görevler, talepler biraz karıştı. Bu nedenle araştırma etkinlikleri kısmen uygun diyorum. Ama belirtmeliyim ki kendi yapan öğrenci için muazzam sürece uygun. Evde zaman bol olduğundan kendi yapan öğrencilerim için kaliteli ev etkinliği yerine bile geçiyor. (T28)

Sürece "uygun" olarak değerlendiren öğretmenlerden 6'sı yorum yapmıştır. Yorumlarında öğretmen T28 gibi evde geçen zamanın değerlendirilmesine, kaliteli hale gelmesine vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu konuda görüşlerden bazıları şöyledir; "*Bence sürece en uygun yöntemlerden birisi araştırma etkinlikleri. Öğrencilerde merak uyandırıyor ve doğru yönergeyi verdiğinizde evde fazla vakitleri olduğundan bu vakitleri de değerlendirmesine yardımcı oluyor.*" (T18)

Araştırma etkinlikleri çok uygun. Hayat Bilgisi dersinin araştırma ödevleri güncel konular, hayatla ilgili konular dolayısıyla öğrenci evde boş zamanı olan bu dönemde konuyla ilgili ileri araştırma bile yapıyor. Bir de öğretmen ve arkadaşlarıyla bedenen yan yana olduğunda da yine evde yapacağı bir etkinliği yaptığından ve belki de zaman sıkıntısı yaşarken avantajlı bile olduğundan sürece uygun. (T16)

İzlenen ders kayıtları da araştırma etkinliklerinin süreçte kullanıldığını göstermektedir. Bu kapsamda gözlem notlarından doğrudan alıntılar şöyledir:

Öğretmen ekrana yansıttığı yönergeler doğrultusunda gelecekte seçmek istedikleri meslekle ilgili bir araştırma ödevi yapmalarını istedi. Yansıtılan yönerge:

- Gelecekte edinmek istediğiniz mesleği ya da meslekleri düşününüz.
- Bu meslekleri seçmek için hangi özelliklere sahip olmak gerektiğini, mesleğin çalışma koşullarını, çalışma alanlarını, topluma nasıl hizmet verdiğini araştırınız.
- Bu mesleğin sizin için doğru meslek olduğuna nasıl karar verdiniz? Açıklayınız.
- Tüm bunları görsellerle de destekleyerek bir poster oluşturunuz. Sınıf arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz. (17 Mayıs 2021 haftası, 3. sınıf)

Öğretmen "Sevgili çocuklar ekrandaki yönergeleri takip ederek 2 gün içinde araştırmanızı tamamlayınız." dedi. Yansıtılan yönerge:

- Aile büyüklerinizden yardım alarak İnternetteki soruların cevaplarını araştırınız.
- Ülkemizde ilk gazete ne zaman ve nerede basılmış?
- Gazete türleri nelerdir?
- Sorularınızın cevaplarını içeren bir gazete haberi yazmayı deneyiniz.
- Gazete yazısının nasıl olduğunu yine aile büyüklerinizden yardım alarak size uygun online ya da basılı gazeteleri inceleyiniz.
- Gazete haberinizi görsellerle de destekleyebilirsiniz.
- Haberinizi bir gazete sayfası olarak düşüneceğiniz kartona yazınız. Sınıf arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaşınız. (22 Şubat 2021 haftası, 3. Sınıf)

Gösteri Yöntemi

Gösteri (demonstrasyon) yönteminin kullanımına ilişkin bulgulara bakıldığında 19 öğretmenin bu yöntemi kullandığını ve 17'sinin sürece uygunluğunu "uygun" olarak 2'sinin ise "kısmen uygun" olarak değerlendirdiği görülmektedir (bkz. Tablo 2). Bu konuda görüşleri analiz edildiğinde "uygun" olarak değerlendiren öğretmenlerden 4'ü öğrencilerin dikkatlerini çektiği, sürecin doğalındaki öğrenci rolü olan izleyiciliğe uygun olduğunu düşündükleri ortaya çıkmaktadır. "Kısmen uygun" olarak

nitelendiren öğretmenlerin her ikisi de pasif izleyici rolündeki öğrencilerden bazılarının çabuk sıkıldığını ifade etmişlerdir.

İzlenerek analiz edilen ders kayıtlarından birinde gösteri yöntemini kullanılmıştır. Gösteri yönteminin kullanıldığı derste öğrencilerin ilgili oldukları gözlenmiştir. Ayrıca “kısmen uygun” olarak değerlendiren iki öğretmenin öğrencilerin pasifliğine dair eleştirileri de derslerdeki öğrencilerin de aktif katılımcı olmalarının sağlandığı kullanım tekniğiyle ortadan kaldırılabildiği gözlemlenmiştir. Dersin gözlem notundan doğrudan alıntı aşağıdaki gibidir:

Öğretmen daha önce istediği ve çocukların da ellerinde bulunan malzemeleri kullanarak izleyecekleri iki videoda gösterildiği gibi yapacaklarını söyler. İlk videoyu açar belirli yerlerde durdurur. Durdurduğu yerlerde öğrencilerin gördüklerini yapmaları için bekledi. (<https://youtu.be/PU7tDwthB3k>) linkinde bulunan feneri yapımını odalarını süsleme de kullanabileceklerini söyleyerek izletti. (Malzeme: Renkli kâğıt yoksa beyaz kâğıtta olabilir, makas, yapıştırıcı) Sonra (<https://youtu.be/GqD5aZ3F9d8>) linkinde bulunan el ele tutuşmuş çocukları ve şekilleri yapabileceklerini söyleyerek izletti. (Malzeme: Kâğıt, makas, süslemek için boya kalemleri). Öğrencilerin hepsi ders süresince bir tanesini tamamladı. Tamamlayan öğrenci diğer süsleriyle birlikte odalarını süslediler. Öğrenciler fiziksel aktiflerdi ve derste öğretmenin yönergesini takip ederek sadece süslemelerini hazırlama ve süslemeyle ilgilendi. (19 Nisan 2021 haftası, 1 Sınıf)

Tartışma Yöntemi

Tablo 2 incelendiğinde ankete verilen cevapların analiz bulgularından bir diğeri de 19 öğretmenin tartışma yöntemini kullandığını belirtmesi ve bunların 12’si sürece “uygun” bulurken 7’sinin “kısmen uygun” olarak değerlendirdiği görülmektedir. “Uygun” olarak değerlendiren öğretmenler görüş bildirmemiştir. “Kısmen uygun” olarak değerlendiren öğretmenlerden üçü görüş bildirmiştir. Bu konuda Öğretmen T7, T24 ve T26’nın görüşleri şöyledir: “*Tartışma yönteminin tekniklerinden bazılarını uygun değil örneğin münazara bu nedenle kısmen uygun.*” (T7) “*Tartışmayı sadece bir konuda görüşlerini almak olarak düşünmediğimden kısmen diyorum. Eğer öğrencilerin birbirlerinin söylediklerine tepkileri de olacaksa bu uzaktan öğretimde kaosa dönüşebiliyor.*” (T24)

Tartışma yöntemini kısmen uygun bulma sebebim derste öğrencilerin seslerini kapatma ve söz verdiğimin sesini açmam. Bunun yanında bir de hepsine eşit söz hakkı verme gibi bir çabam var hepsine sırayla söz vermek gibi. Öyle olunca tartışmanın özü kaybolabiliyor. Yani belki bir öğrenci daha önce söz aldı ama o an yeniden söz almalı ki çok önemli bir katkı yapacak ya da tepki verecek ama sıra onda değil. Bu nedenle kısmen uygun. (T26)

İzlenen ders kayıtlarının analizinin tartışma yöntemine ilişkin bulguları da tartışma yönteminin genellikle soru-cevap yöntemiyle birlikte kullanılmakta olduğudur. Serbest tartışmanın başlangıcı olabilecek açık uçlu sorulardan bazılarında serbest tartışma yöntemi kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra kullanılan serbest tartışma da belirtilen kısıtlılıklara rastlanmamıştır. Bu kapsamda gözlem notundan doğrudan alıntı aşağıdaki gibidir:

Öğretmen “Onun Yıl Marşı” klibini izleyerek söyledikten sonra ekranda sözleri bulunarak sorular sordu. “Marşın adından ve sözlerinden yola çıkarak bu marşın ne zaman yazıldığını söyleyebilirsiniz?” bu sorusuna öğrencilerden biri Cumhuriyetin ilanında demiştir. Öğretmen marşın ismine bakarak yeniden düşünmesini istedi. Öğrenci “Cumhuriyetimizin kuruluşunun 10. Yılında” cevabını verdi. Öğretmen doğru cevap olduğunu söyledi. Öğretmen “Neden yazılmış ve bestelenmiş olabilir?” sorusunu sordu. Öğrencilerden birden fazlasına söz verdi. Bir süre sonra serbest tartışma ortamı oluştu. Öğrenciler birbirlerinin cevaplarına da işaret ederek düşüncelerini tartışma ortamında sürdürdüler. Öğrencilerden ikisi arasında şöyle bir konuşma geçti. Öğrenci A: “Meclis istemiş olabilir.” Öğrenci B: “Olabilir ama neden 10. Yılda istemiş?” Öğrenci A: “Genelde 10. Yıl, 20. Yıl da kutlamalar olduğu için olabilir.” B: “Evet ama 5. Yılda da olabilir. (19 Nisan 2021, 1. Sınıf)

Grup Etkinlikleri

Öğrencilerin grup olarak ya da ekiple çalıştığı etkinliklerin yöntem olarak kullanımına ilişkin veri analiz sonuçlarına göre 17 öğretmenin kullandığını görülmektedir (bkz. Tablo 2). Bunların 10’u sürece uygun bulmadığını, 4’ü “kısmen uygun,” 3’ü de “uygun” olarak değerlendirmiştir. Sürece uygun bulmayan öğretmenlerin 7’si görüş bildirmemiştir. Bu görüşlerin ortak vurgusu yüz yüze öğretimle

karşılaştırarak kullanılan platformların grup çalışmaları için uygulamaları olmasına rağmen grup çalışmalarının rehberliğinin ve kontrolünün zorluğu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu görüşlerden doğrudan alıntılara şöyledir: “Yüz yüze öğretimde en çok kullandığım yöntemlerden birisiydi grupla/ekiple öğrenme ama uzaktan öğretimde her ne kadar gruplara ayırıp odalara yerleştirsem de rehberliği ve kontrolü zor.” (T10) “Yüz yüze öğretimde grup çalışmasında bir grubun yanındayken diğer tüm grupları kontrol edebilirim. Platform grup çalışması odalarına izin veriyor ama uzaktan grup çalışması olması gerektiği gibi mümkün olmuyor...” (T11)

Bunun yanı sıra izlenen ders kayıtlarının hiçbirinde grup ya da ekip etkinliğine, çalışmasına rastlanmamıştır. Ancak öğrencilerin aile üyeleriyle birlikte yapabilecekleri ev çalışmaları verdikleri gözlenmiştir. Bu kapsamda gözlem notundan doğrudan alıntı aşağıdaki gibidir:

Öğretmen bir çalışma vereceğini ve bunu aile üyeleriyle birlikte yapacaklarını söyledi. Süre sınırı olmadığını belirtti. Dışarda ki hayvanlar için bir ev tasarlama ve bunu bahçe de ya da balkon da uygun bir yere büyükleri tarafından konulmasını istedi. Bunun bir kuş evi ya da kedi evi olabileceğini söyledi. Bunlar yapılamazsa da en azından dışardaki hayvanlar için yiyecek konulmasını istedi. Bu çalışmanın fotoğraflanarak kendisine iletilmesini istedi. (5 Nisan 2021 haftası, 1.Sınıf)

Benzetim (Simülasyon)

Tablo 2’de görüldüğü gibi benzetim (simülasyon) yöntemi 15 öğretmenin kullandığı, sürece uygunluğunu ikisinin “kısmen uygun” diğerlerinin ise “uygun” olarak değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yöntemin uygun olduğunu düşünen öğretmenlerden dördü görüş bildirmiştir. Bu görüşlerde bu yöntemi daha çok düz anlatım içinde sözel örneklerde kullandıklarını ya da bir görsel yansıtarak onu benzeştirerek kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden doğrudan alıntılar şöyledir: “Düz anlatım ister istemez kullanılıyor. Düz anlatım yönteminin sınırlılıklarını bertaraf etmeye çalışıyorum. Bunun içinde sık kullanıyorum benzetimi yani simülasyon gibi değil de benzetme olarak kullanıyorum.” (T21) “Uygun çünkü monotonluğu gideriyor. Görsel benzetimler kullanıyorum.” (T5)

Bunun yanı sıra izlenen ders kayıtlarında bu yöntemin kullanılmasına rastlanmamıştır.

Kullanılan Materyal/Araç-Gereçler ve Sürece Uygunlukları

Çalışmaya katılan öğretmenlere, Covid-19 pandemi süreci uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullandıkları materyal/araç-gereçleri, bunların sürece uygunluğu hakkındaki görüşleri anket aracılığıyla sorulmuştur. Elde edilen verilerin analizinden ulaşılan bulgular Tablo 3’te sunulmuştur. Tablo 3.

Uzaktan Eğitim Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Materyal/Araç-Gereçler ve Sürece Uygunlukları

Materyal/Araç-Gereçler	Kullandım			
	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun değil	
	f	f	f	f
Tablo, grafik, harita, fotoğraf gibi hareketsiz-görsel materyaller	27	25	2	
PPT sunular	27	25	2	
Eğitici kısa videolar	27	22	5	
Müzik video klipler	25	20	5	
Çizgi filmler	24	23	1	
Çocuk filmleri	23	13	10	
İnternet sayfaları	21	19	3	
e-dergi ve e-kitap	19	11	8	

Tablo 3’e göre, öğretmenlerin uzaktan eğitim süreci Hayat Bilgisi dersinde kullandıkları materyal/araç-gereçlerin tablo, grafik, harita, fotoğraf gibi hareketsiz görsel materyaller (f=27), ppt sunular (f=27), eğitici kısa videolar (f=27), müzik video klipler (f=25), çizgi filmler (f=24), çocuk filmleri (f=23), İnternet sayfaları (f=21), e-dergi ve e-kitap (f=19) olduğu görülmüştür.

Tablo, Grafik, Harita, Fotoğraf gibi Hareketsiz-Görsel Materyaller

Tablo 3 incelendiğinde ankete cevap veren 28 öğretmenden 27'si tablo, grafik, harita, fotoğraf gibi hareketsiz görsel materyalleri kullandıklarını ve 25'i sürece "uygun" 2'si "kısmen uygun" olduğunu belirtmiştir. Sürece "uygun" olarak değerlendiren öğretmenlerden 6'sı görüş bildirmiştir. Görüşleri analiz edildiğinde ortak vurgularının uzaktan eğitimde dikkat çekici materyal kullanmanın gerekliliğini karşıladığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin bu konuda görüşlerinden doğrudan alıntılar şöyledir: "Görsel materyaller uzaktan öğretimde çok etkili çünkü süreç dikkati çekmeyi gerektiriyor. Görseller de dikkat çekiyor." (T26) "Uzaktan eğitim hayat bilgisi derslerinde en fazla dikkati uzun süre aktif tutmaya ve zamanı iyi kullanmaya ihtiyaç var. Bu ihtiyaçları görsel materyaller karşılıyor bu nedenle sürece uygun." (T7)

İzlenen ders kayıtlarının analizinde de hareketsiz görsellerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. İzlenen 22 dersin 18'inde görsel kullanılmıştır. Bu görsellerden bazıları şöyledir: 1. Sınıflara hazırlamaları istenen meyve salatası görselleri, 2. Sınıflar için deprem çantasının içinde bulunması gereken malzemelerin görselleri, 3. Sınıflar için konu edilen tarihi olayın gerçekleştiği yılın ve ayın takvimi. Aynı zamanda analiz sonuçları öğrencilerin bu görsellere başka bir şeyle uğraşmadan ekrana bakarak ilgilendiğini, görselle ilgili sorulara sorulara cevap verdiklerini göstermektedir.

Bunun yanı sıra "kısmen uygun" olarak değerlendiren iki öğretmenden birisi konuyla ilgili görüşü şöyledir: "Ekrandan sunduğumuz için bazen çözümlülük sebebiyle net olmayabiliyor, uygun görseli bulsam bu kez de çözümlülüğü sorun olabiliyor bu nedenle kısmen uygun olarak düşünüyorum." (T15)

Power Point Sunu

Ankete verilen cevapların analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin 27'si power point (PPT) sunu kullandığını belirtmiştir (bkz. Tablo 3). Bunların 25'i sürece "uygun," 2'si ise "kısmen uygun" olarak değerlendirmiştir. PPT kullanımını sürece uygun olarak değerlendiren 25 öğretmenin 15'i görüş bildirmiştir. Ayrıca analiz sonucu en fazla görüşün bildirildiği materyal/araç gerecin de PPT sunumu olduğunu da göstermektedir. Görüşlerin analizi ortak vurguları ortaya çıkarmaktadır. Bu vurgular; ilgi çekmesi, içeriği takip ve plan sunması, hem yazı hem görsel içerebilmesi ve zümre birliği sağlamasıdır. Bu konuda öğretmenlerden T25, T17, T7, T10, T3 ve T19'un görüşleri şöyledir: "PPT sunusu kullanıyorum, görsellik ilgi çekici oluyor." (T25) "Derslerimde genellikle PPT sunuları kullandım. Öğrencilerin ilgisini çekiyor ve akışı bana planlı bir şekilde sağlıyor." (T17) "Hem görsel hem yazı ve hatta daha fazlasını PPT sunu içine yerleştirebiliyoruz. Uzaktan öğretimin kitabı gibi işlev görüyor. Bunun yanı sıra tüm içeriği sırasını takip edebilmemi sağlıyor." (T7) "En sık eğitici videolar, PPT sunum, beyin fırtınası kullanıyorum. Etkili olduğuna inanıyorum." (T10) "Akışın düzenli gittiğinden en sık PPT kullanıyorum." (T3) "Zümre birliği sağlıyor. İçeriğimizi, planımızı hem biz hem öğrencilerimiz için sunuyor." (T19)

İzlenen ders kayıtlarının analizinden elde edilen bulguların da öğretmenlerin kullanımlarını ve görüşlerini destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Analiz edilen 22 ders kaydının her birinde PPT sununun kullanıldığı görülmüştür. Sunular bir nevi tahta gibi örneğin; derste söylenen şarkının sözlerini hatırlatıcı olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda öğretmenlerin de belirttiği gibi akışa kılavuzluk etmektedir. Bu kapsamda sırada ne olduğunu hatırlatıcı başlıklar da içermektedir: "Araştıralım," "Müzik Zamanı" gibi ya da derste söylenecek şarkının sözlerinin üzerinde bulunması gibi.

Eğitici Kısa Videolar

Tablo 3 incelendiğinde ankete katılan 28 öğretmenden 27'si materyal/araç gereç olarak "eğitici kısa videolar" kullandığı görülmektedir. Bu öğretmenlerden 22'si sürece "uygun" olarak değerlendirirken 2'si "kısmen uygun" olarak değerlendirmiştir. "Uygun" olarak değerlendiren öğretmenlerden 6'sı görüş bildirmiştir. Bu görüşlerin analizi öğretmenlerin uygun bulma gerekçelerinin eğitici kısa videoların öğrencilerin dikkatlerini çekmesi ve zamanın etkili kullanılmasını sağlaması olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda T25 "Eğitici video kullanmak dikkati topluyor."; T22 "En çok kullandığım materyallerden birisi de eğitici kısa video çünkü öğrencilerin ekran karşısında daha az sıkılmalarını sağlıyor."; T23 "Eğitici kısa videoları sık kullanıyorum. Çünkü çocukların daha çok

ilgisini çekiyor. Zamanı etkili kullanmamı sağlıyor.” şeklinde ifade etmiştir. “Kısmen uygun” olarak değerlendiren 5 öğretmen görüş bildirmemiştir.

İzlenen ders kayıtları da öğretmenlerin uzaktan öğretim Hayat Bilgisi dersinde eğitici videolar kapsamında kamu spotları, bilgilendirici videolar kullandıklarını ve öğrencilerin ilgisini çektiğini göstermektedir. Ayrıca analiz sonucu bulguları öğrencilerin bu videoları ilgiyle izlediklerini, sürelerinin ortalama 1 dakika olduğunu, eğitici videoların izlenmesinden önce ve hemen sonra izlenen içerikle ilgili sorular sorulduğunu göstermektedir. Bu kapsamda gözlem notlarından doğrudan alıntılar şöyledir:

Öğretmen öğrencilere geçen hafta AFAD’ı tanıdıklarını hatırlattı... “Şimdi AFAD’ın hazırlanmış olduğu bir kamu spotu izleyeceğiz. Geçen yıl kamu spotunun ne olduğunu öğrenmiştiniz. Neydi?” dedi. Öğretmen kamu spotunu açıkladıktan sonra videoyu izletti. Video izlerken öğrenciler sessizce ve ekrandan gözlerini ayırmadan izlediler. İzlenen kamu spotu AFAD tarafından hazırlanmış bir mahallede depremin olmasıyla ilgiliydi (süre: 1 dk.). Öğretmen sonrasında izledikleriyle ilgili sorular sormaya başladı. Cevaplardan sonra yeni bir video izleyeceklerini söyledi. İzlenen video TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası tarafından hazırlanmış olan “Deprem Anında Ne Yapmalıyız?” (Süre: 1 dakika 19 saniye) konulu videoydu. Video sonrası öğretmen “Çocuklar hayat üçgeni ne demekmiş?” Videoda söylenen hayat üçgeninin evinizin şu an bulunduğu yer de nerede oluşturabileceğiniz söyleyebilir misiniz?” Çocuklar, bir de deprem sonrası bir yerde toplanılabileceği söylenirken bir işaret gördünüz, geçen yıl ve bu yıl bu işareti kullanmıştık. Nerede ve nasıl hatırlayan var mı?” (26 Nisan 2021 haftası, 2. Sınıf)

Müzik Video Klipleri

Tablo 3’e göre ankete katılan öğretmenlerin 25’i uzaktan eğitim süreci Hayat Bilgisi dersinde materyal/araç gereç olarak “müzik video klipler” kullanmaktadır. Uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde sürece uygunluğunu ise 20’si “uygun” olarak 5’i “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. “Uygun” olarak değerlendiren öğretmenlerin üçü görüş bildirmiştir. Görüşlerinde müzik video klipleri kullandıklarını ve Hayat Bilgisi dersinin kapsamında olan bayram kutlamalarında bunun çok etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Öğretmen T18 şunları ifade etmektedir:

Hayat Bilgisi dersi milli, dini bayramların ve diğer toplumsal kutlamaların da konu olduğu bir derstir. Uzaktan öğretimde günün anlamı ve önemi ile ilişkilendirdiğimiz müzik video klipleri sıklıkla kullanıyoruz. Çok etkili oluyor. Hem ekrandan dolayısıyla dersten kopmadıklarını hem dans ederek bedensel, hem söyleyerek sözel ve müziksel aktif olduklarını gözlemliyorum. (T18)

Araştırmanın veri kaynaklarından birisi olan uzaktan eğitim Hayat Bilgisi ders kayıtlarının analizi sonucu elde edilen bulgularda öğretmenlerin görüşlerini desteklemektedir. Derslerde müzik video kliplerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra video klipler izlenirken öğrencilerin şarkıyı söyleyerek ve dans ederek aktif katıldıkları görülmüştür. Destekleyici bir diğer bulgu müzik video kliplerinin milli ve dini bayramlarla ilgili konu ve kazanımları içeren derslerde kullanılmasıdır. İzlenen ders kayıtlarından 4 tanesi bayramlarla ilişkidir. 1. Sınıfların izlenen derslerinin ikisinde video klip kullanılmıştır; birisi 19 Nisan 2021 haftası 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı konusunda “Onuncu Yıl Marşı” video klipi, diğerinde Şeker Bayramının konu edildiği 10 Mayıs 2021 haftası “İyi Bayramlar” adlı çizgi film karakterlerinin müzik video klipi kullanılmıştır. 2. ve 3. Sınıfların Şeker Bayramının konu edildiği 10 Mayıs 2021 haftası derslerinde Barış Manço’nun “Bugün Bayram” kullanılmıştır. Hepsinde de video klip ders materyali olarak kullanılmıştır. Ders kayıtlarından konuyla ilgili gözlem notlarından alıntılar şöyledir:

Öğretmen, öğrencilerin görebileceği gibi ekrandan masasının üzerine bir kâseye şeker, çikolata, kolonya ve mümkünse oyalı mendil koymuş olarak öğrencilerini selamladı. Öğrencilere içinde büyük bir sevinç olduğunu, heyecanlı olduğunu ve onlarla bunun sebebini bir şarkıyla paylaşacağını söyledi. Barış Manço’nun “Bugün Bayram” şarkısı söylediği 7’den 77’ye TV programından bir kesitle oluşturulmuş klip (2 dk. 31 sn.) hep birlikte izlendi. Öğrencilerin hepsi hem söyleyerek hem dans ederek izledi. Video klip bittiğinde öğretmen “Bu şarkıdan yola çıkarak sevincimin nedeni ne olabilir?” sorusunu sordu. İki öğrenci Şeker Bayramı için sevinçli hissettiği ve heyecanlı olduğunu söyledi. Diğer öğrenciler arkadaşlarının cevaplarını dinledi. Bunun yanı sıra ekranda öğrencilerin görebileceği şekilde kolonyasını ve şekerliğini göstererek bu hazırlıkları da dünden beri yaptığını ve bunun yanı sıra başka hazırlıkları da olduğunu söyledi.... (10 Mayıs 2021 haftası, 2. Sınıf)

Öğretmen arkasında öğrencilerin görebileceği şekilde Türk bayrağımız ve Atatürk resmi olarak derse başladı. Öğrencileri selamladı ve 10. Yıl marşının klibini açtı. Ekranı sözlerini de yansıttı. Bunu yaparken sözlerini bilmeyen öğrenciler için olduğunu söyledi. Öğrencilerden bazıları Türk bayraklarını dalgalandırarak şarkıyı söyleyerek, fiziksel ve sözel katılım sağladılar... (19 Nisan 2021 haftası, 1. Sınıf)

“Kısmen uygun” olduğunu belirten bir öğretmen görüş bildirmiştir. Görüşünde video kliplerden sonraki etkinliğe geçilmekte zorlanıldığını şöyle ifade etmiştir: “*Müzik video kliplerini sık kullanıyoruz aslında ama eğer bu ilk etkinlikte yer alıyorsa sonraki etkinliğe geçmekte öğrenci direnç gösteriyor. Bu nedenle kısmen uygun diyorum.*” (T9) “Öğretmen T9’un söylediği bu durum izlenen derslerden birinde gözlemlenmiştir. Ders kaydının gözlem notundan doğrudan bir alıntı şöyledir; “*...Onun Yıl Marşı klibi bittiğinde öğrenciler hep bir ağızdan “Bir daha bir daha” dediler. Öğretmen tekrar izlemelerine izin verdi...*” (19 Nisan 2021 haftası, 1. Sınıf)

Çizgi Film

Araştırmanın bir diğer bulgusu materyal/araç gereç olarak “çizgi film” kullanımına ilişkindir. Analiz sonuçlarına göre 24 öğretmen uzaktan öğretim Hayat Bilgisi dersinde çizgi film kullandığını, sürece uygunluğunu da bir öğretmenin “kısmen uygun” diğer öğretmenlerin ise “uygun” olarak değerlendirdiği ortaya çıkmıştır (bkz. Tablo 3). “Kısmen uygun” olarak değerlendiren öğretmen video kliplerde ifade edilen durumu “*Öğrencinin çizgi film sonrasında diğer etkinliğe geçmesi tıpkı müzik klipleri gibi zor oluyor ve çok zaman alıyor.*” (T9) diyerek ifade etmiştir. Uygun olarak değerlendiren öğretmenler ise görüş bildirmemiştir.

İzlenen derslerin birinde çizgi film kullanımı görülmüştür. Dersin analizi öğrencilerin çizgi filmi sessizce izlediklerini, öğretmenin çizgi film sonrası sorular sorduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra 35 dakikalık dersin yaklaşık yarısı (12 dakikası) çizgi filmi sürmüştür, kalan yarısında ise sorular sorulmuş ve cevaplanmıştır. İlgili dersin gözlem notlarından bir bölüm şöyledir:

Öğretmen öğrencilere “Dijital Tayfa” adlı TRT Çocuk kanalında olan bir çizgi filmin bir bölümünü izleyeceklerini ve ardından izledikleriyle ilgili sorular soracağını söyledi. Çizgi film izlendi (süre 11 dakika 57 saniye). Öğrencilerin hepsi ses ya da hareket yapmadan izledi. Bittiğinde “İzlediğiniz çizgi filme göre mesleklerin değişimi nasıl olacaktır?” “Mesleklerde insan unsuru yok mu olacak yoksa şekil mi değiştirecek?” “Makine ve robotların insanların görevlerini devraldığı doğru mu?” “Makine ve insanlar arasındaki fark ne?” sorularını sordu. (17 Mayıs 2021 haftası, 3. sınıf)

Çocuk Filmleri

Katılımcı öğretmenlere anketle görsel ve aynı zamanda işitsel olan bazı boyutlarıyla çizgi filmlere, video kliplere benzeyen bir materyal/araç gereç olarak çocuk filmlerinin kullanımı da öğretmenlere sorulmuştur. Verdikleri cevaplar analiz edildiğinde 23 öğretmenin kullandığı ancak benzer diğer materyaller/araçlardan daha fazla “kısmen uygun” olarak değerlendirildiği ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde çocuk filmlerini kullandığını belirten 23 öğretmenin sürece uygunluk değerlendirmesine bakıldığında 13’ü “uygun”, 10’u “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir (bkz. Tablo 3). Uygun olarak değerlendiren öğretmenler görüş bildirmezken kısmen uygun olarak değerlendiren 10 öğretmenin 9’u görüş yazmıştır. Analiz sonuçlarına göre görüşlerin ortak vurgusu süre yetersizliğidir. Bu kapsamdaki görüşlerden doğrudan alıntılar şöyledir: “*Film çok uzun zaman alıyor.*” (T24) “*Film bir derste bitmiyor.*” (T20) “*Çocuk filmleri hem uzun hem de izledikten sonra üzerinde konuştuğumuzda ya da etkinlik yaptığımızdaki yapmazsak anlamı olamaz çok uzun zaman alıyor.*” (T15) Bunun yanı sıra izlenen ders kayıtlarının hiçbirinde çocuk filmi kullanımına rastlanmamıştır.

İnternet Sayfaları

Araştırmanın veri analizi bulgularından bir diğeri de materyal/araç gereç kapsamında “internet sayfaları” kullanımına ilişkindir. Bu kapsamda 21 öğretmen internet sayfalarını kullandığını belirtmiştir. 19’u sürece “uygun” olarak, 3’ü ise “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir (bkz. Tablo 3). “Uygun” olarak değerlendiren öğretmenlerden 8’i görüş bildirmiştir. Görüşlerinin analizi çoğunun uzaktan

öğretimde kullanılan ekrana uygun olması ve ilgi çekiciliğini biri de öğrencilerin sürece aktif katılımını sağladığını ifade ettiğini göstermiştir. Bu konuda öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılar şöyledir:

Öğrencilerin birbirleriyle ve benimle bağlantısı ekran, ekran sınıf. Sınıfta nasıl ilgi çekici ve anlamlı materyaller/araç gereçler bulunuyor ve bunları görüp kullanıyorlarsa bu ekranda da aktif materyaller kullanmak önemli. İnternet sayfaları çok iyi oluyor. Bu ekran sınıfa uygun oluyor...Sayfayı öğrenci o anda gezebiliyor aktif oluyor. Hayat Bilgisi dersinde de İnternet sayfasının kullanımına uygun konu çok fazla. (T14)

İnternet sayfalarını özellikle Bakanlık İnternet sayfalarını kullanıyorum hayat bilgisi dersinde. Sıfır atık projesini ya da kültür miraslarımızı konu edinirken bolca ve uygun kullandım. Özellikle öğrencilerin internette gezinmeleri de anlamlı içerikle aktif olmalarını sağlıyor. Ayrıca ilgi çekici. (T8)

İzlenen ders kayıtlarının analizi de öğretmenlerin İnternet sitelerini kullandıklarını ve bu kullanımlar sırasında öğrencilerle etkileşimli olarak incelendiğini, öğrencilerin ilgilerinin içerikte ve derste olduğunu işaret etmektedir. Bu derslerden birisinin gözlem notlarından bir bölüm şu şekildedir:

...Ardından aşağıdaki linke tıklanarak öğrencilerle etkileşimli olarak Darüşşafaka Cemiyetinin tarihçesi ve etkinlikleri incelendi (<https://www.darussafaka.org/>). Bu inceleme sırasında öğrenciler kendi bilgisayarlarından da siteyi açabildiler. Öğretmen inceleme sırasında öğrencilere sorular sordu. “Bilim ve teknoloji alanında gelişmeler iletişim alanına başka nasıl olumlu katkılar sunuyor?” “Sizce geçmişte bu gibi bağış kampanyaları nasıl duyuruluyordu?” (22 Şubat 2021 haftası 3. Sınıf)

İnternet sayfalarını “kısmen uygun” olarak değerlendiren üç öğretmenin görüşlerinin analizi de her birinin zaman alıcı olabildiğini belirttiğini göstermektedir. Bu öğretmenlerin görüşleri şöyledir; “İnternet sayfasında çok fazla ilgi çekici başlık ya da bölüm oluyor. Öğrenciler farklı bölümlere de bakmak istediğinde zaman alabiliyor.” (T11) “Zaman alabiliyor.” (T4) “İnternet sayfası kullanımı etkin ancak öğrenci sayfada çok dağılabiliyor. Çok farklı yerler dikkatlerini çekebiliyor. Hepsi hakkında konuşmak ve tartışmak zaman alabiliyor.” (T5)

Öğretmenlerin görüşlerinde belirttikleri zaman alıcılık boyutu ders kayıtlarının analizinin sonuçlarından birisidir. İzlenen 22 dersin 4’ünde İnternet sitesi incelenmiştir. İnceleme süreleri 15 ile 20 dakikayı almaktadır. Derslerin ortalama süresi 35 dakikadır.

e-dergi ve e-kitap

Anket aracılığıyla öğretmenlere kullanımları ve sürece uygunluğu sorulan diğer bir materyal/araç gereç ise e-dergi ve e-kitaplardır. Tablo 3 incelendiğinde bu materyali/aracı 21 öğretmen kullandığı görülmektedir. 11’i sürece “uygun” olarak 8’i ise “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. Sürece uygun bulan öğretmenlerden 2’si görüş bildirmiş ve bu süreçte e-kitap e-dergi alışkanlığına katkısını da vurgulamışlardır. Bu kapsamda görüşlerden birinden doğrudan alıntı şöyledir: “E-dergi ve e-kitap oldukça etkin ve uygun bir materyal oldu. Hayat Bilgisi dersinde kullanabileceğimiz çok fazla e-dergi var. Bu e-dergiler Bakanlıkların bünyesinde de bulunuyor. Biz bunları kullanıyoruz ve ayrıca süreçte e-dergileri takip etme alışkanlıkları da gelişti.” (T6)

Öğretmen T6’nın belirttiği gibi bir derginin kullanımına izlenen derslerin analiz sonuçlarında da rastlanmış ve öğrencilerin ilgisini çektiği tespit edilmiştir. İlgili dersin gözlem notlarından bir bölüm şöyledir: “Öğretmen, “Son olarak geçtiğimiz temamızda elektronik dergileri incelemiştik. Size bundan sonra takip edebileceğiniz bir e-dergi önermek istiyorum.” dedi. Orman Bakanlığına ait Sincap Dergisini internette açtı birlikte izlediler. İki öğrenci bu dergiyi sık kullananlara ekledi ders sırasında.” (29 Mart 2021 haftası 1. Sınıf). Sürece uygun olarak değerlendiren bir öğretmenin görüşü de şöyledir: “e-kitap ülkemizde tam anlamıyla e-kitap kısıtlı aslında. Ancak e-kitapları doğrudan konu edindiğimiz Hayat Bilgisi dersleri yaptık. Bu derslerde hem materyal hem de görmelerini sağlamak için kullandık. Tam bir e-kitabı yurtdışı ya da uluslararası kitap sitelerinden yararlanarak gösterdik. e-dergilerde zenginiz ve kullanımı çok uygun.” (T18)

Kısmen uygun olarak ifade eden öğretmenlerden biri görüş bildirmiştir. Görüşünde sürece uygun olarak değerlendiren öğretmen T18 gibi e-kitap konusundaki görüşüne benzer bir görüşle “e-kitap etkileşimli, görselleri daha dikkat çekici, bazen sesli olmalı, olanları görüyor ve gösteriyoruz.

Fakat bunlar Türkçe değil. Ülkemizde e-kitap pdf olarak sunmak. Bu nedenle kısmen uygun olduğunu düşünüyorum.” (T19) “kısmen uygun” olarak değerlendirmiştir. Bunun yanı sıra izlenen derslerden ikisinde e-kitap kullanımına rastlanmıştır. T19’un ifade ettiği gibi pdf kitaplar olmakla birlikte öğretmenin etkileşimli ve kullanılabilir hale getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu derslerden birinin gözlem notları şöyledir:

Öğretmen öğrencilerle aşağıdaki e-kitap olan “Bayat Ekmek Yemek Tarifleri” kitabını açtı ve incelediler. Özellikle tariflere kadar olan bölümdeki bilgileri farklı öğrencilere okuma metni olarak okuttu. Ayrıca (<http://www.ekmegevefa.com/deppo/dosya/yayinlar-326a9869d3.pdf>) adresini ve pdf halini öğrencilere gönderdi. Bu kitaptan en az bir tarifi aile büyüklerinden birisi ile seçerek yapmalarını ve fotoğraflarını ya da yapılmış yemeği sınıf arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle paylaşması istedi. (24 Mayıs 2021 haftası 3. sınıf)

Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Covid-19 pandemisi eğitim-öğretim alanını çeşitli boyutlardan etkilemiştir. Bu bağlamda, eğitimin tüm kademelerindeki öğrencilerin ve eğitimcilerin hızla uzaktan eğitime başlaması ve süreçlerini deneyimlemeleri (Akbaba-Altun, 2021; Asandaş ve Hacıcaferoğlu, 2021) Covid-19 pandemisinin Türkiye’deki etkilerinden birisidir. Bu süreçte, eğitim ve yönetim anlayışlarında, öğretmen rolünde, öğrenme algısında değişimler olmuş; etkiler beraberinde riskler ve fırsatlar oluşturmuştur (Akbaba-Altun, 2021). Bahsedilen bu kapsamda, uzaktan eğitimin işe koşulmasıyla birlikte kullanılan öğretim yöntem/teknikleri, materyal/araç-gereçlerin de etkilenmesi kaçınılmazdır. Öğretim yöntem-tekniklerinin seçimindeki faktörler incelendiğinde Covid-19 pandemisinin bu faktörleri doğrudan ya da dolaylı etkileyen ve bu faktörlerin içinde başlı başına bir faktör olarak karşımıza çıktığı söylenebilir. Öğretimde yöntem seçimini etkileyen bu faktörler: (1) Hedefler/kazanımlar, (2) Öğrenci özellikleri ve öğrenci grubunun sayısı, (3) Dersin ve/ya içeriğin özelliği, (4) Zaman ve fiziksel imkânlar (araç-gereçler), (5) Öğretmenlerin, yöneticilerin dünya görüşü ve öğretmenin yönetime yatkınlığı, (6) Ekonomik şartlardır (Aşılıoğlu, 2007; Ocak, 2011). Zan ve Zan’ın (2020) üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimine ilişkin yaptıkları araştırmanın sonuçlarından birisi içinde bulunduğumuz çağın sağladığı çeşitli öğrenme ortamlarında geleneksel yöntemler kullanımına devam edilmekle birlikte pandemi sürecinde de şekil değiştirerek eğitim teknolojileri ile entegre edilerek sisteme dâhil olduğudur. Bu araştırma ilkökul kademesinde Hayat Bilgisi dersi özelinde gerçekleştirilmiş olmakla beraber benzer bir sonuç ortaya koymuştur. Araştırmada öğretmenlerin yüz yüze öğretimde kullandığı mevcut öğretim yöntem ve tekniklerini uzaktan eğitim sürecinde de kullanmaya devam ettikleri ancak uzaktan eğitimde kullandıkça sürece uygun olacak şekilde değişiklikler yaptıkları da sonucuna ulaşılmıştır. Covid-19 salgın dönemi uzaktan eğitim sürecinde Hayat Bilgisi dersi öğretiminde öğretmenlerin, bireysel çalışma gerektiren etkinlikler, soru-cevap, problem çözme, rol oynama gibi bedensel hareketli etkinlikler, düz anlatım, gösterip yaptırma, beyin fırtınası, zihin haritası oluşturma etkinlikleri, araştırmaya dayalı etkinlikler, gösteri, tartışma, grup çalışması, benzetim kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü gibi bu yöntem ve teknikler yüz yüze eğitimde de kullanılan yöntem ve tekniklerdir.

Yüz yüze eğitimde de sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri olan düz anlatım yönteminin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntemlerden birisi olduğu bu araştırmanın sonuçların birisidir. Araştırmanın analiz sonuçları da 25 öğretmenin düz anlatım yöntemini kullanmasına rağmen çoğunun sürece uygunluğunu “uygun değil” olarak değerlendiğini göstermektedir. Nedeniyle ilgili görüşlerin ortak vurgularının; bilgisayarın ve İnternetin çocukların hayatındaki eğlenceli, renkli, hızlı özelliklerinin bu yöntemle çeliştiği; dikkat sürelerinin pasif dinlemeye yetecek kadar uzun olmadığı etrafında toplandığını göstermektedir. Düz anlatım yöntemi, bilginin pasif dinleyici rolündeki öğrenciye anlatım yoluyla aktarılması (Ocak, 2011) olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu tanımından yola çıkarak araştırma bulgularında belirtilen kısıtlılıkların sadece uzaktan eğitimdeki kullanımda değil yüz yüze eğitimde de ortaya çıkabileceğini tahmin etmek zor değildir. Bununla birlikte yukarıda da belirtildiği öğretmenler yöntemleri uzaktan eğitimde deneyimledikçe sürece uygun olacak şekilde değişiklikler yapmakta oldukları sonucuna ulaşılmıştır. İzlenen tüm derslerde düz anlatım yöntemi kapsamında değerlendirilebilecek en az bir bilgi sunumu olduğu ancak doğrudan değil daha çok toparlayıcı bir tanım ya da görüşlerinin, tahminlerinin alındığı bir sorunun cevabı olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Literatürde de uzaktan ya da yüz yüze öğretim olduğuna bakılmaksızın düz anlatım yönteminin

öğretimin çeşitli aşamalarında kullanıldığı ifade edilmektedir. Bunlar arasında öğretimi başlatmak, hedeften haberdar etmek, öğrencinin zorlandığı noktaların açıklanması, özetlemeler yer almaktadır (Ocak, 2011). Araştırmanın bulguları izlenen derslerde düz anlatım yönteminin kısa ve öz kullanıldığını ve dolayısıyla öğrencileri sıkacak ya da belirtilen kısıtlılıkların sonuçlarını ortaya çıkaran bir duruma rastlanmamıştır. Diğer bir ifadeyle öğretmenler düz anlatım yönteminin yüz yüze öğretimde dahi bulunan kısıtlılıklarını bu süreçte daha da dikkate alarak önlemleri ve dikkatli kullanmış oldukları görülmüştür.

Araştırmada yüz yüze eğitimde düz anlatım yöntemi gibi sıklıkla kullanılan bir yöntem olan soru-cevap yönteminin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde de kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Soru-cevap, düz anlatım yönteminden sonra en sık kullanılan öğretim yöntemi (Ocak, 2011) olarak literatürde yer alsa da bu araştırmanın sonuçlarına göre uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde düz anlatım yönteminden daha sık kullanılmaktadır. Batmaz, Batmaz ve Kılıç (2021) tarafından Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırmanın sonucunda da uzaktan öğretim Hayat Bilgisi dersinde soru-cevap yönteminin ölçme ve değerlendirme amacıyla sık kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Soru-cevap yönteminin kullanım amaçlarından birisi de öğrencilere yorumlama, düşüncelerini ifade etme, eleştirme, başkalarının düşünce, öneri ve eleştirilerine saygı becerilerini kazandırmaktır. (Ocak, 2011). Bu kapsamda, bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin bu becerilerini kullanabildikleri sorulara daha iyi karşılık verdiği söylenebilir çünkü öğrencilerin açık uçlu, tek doğru cevabı olmayan yani arkadaşlarının önerisine, yorumuna açık olan cevapları etkileşimli şekilde izlediği ve dinledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra soru-cevap yöntemi, bu süreçte her derste doğrudan yöntem olarak ya da diğer yöntemlerle birlikte karma yöntemin bir parçası olarak kullanılmakta olduğu görülmüştür. Kısıtlı yönlerinin tek doğru cevaba sahip ya da “evet,” “hayır” gibi kapalı uçlu cevapları olan soruların birden fazla öğrenciden alınmasının diğer öğrenciler açısından dinlenilmediğidir.

Düz anlatım ve soru cevap yöntemleri gibi yüz yüze eğitimde de sık kullanılan ve bunun yanı sıra çok çeşitli tekniği bulunan bir öğretim yöntemi de tartışma yöntemidir. Araştırmanın veri analizi bulgularına göre 19 öğretmen uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde tartışma yöntemini kullanmaktadır. Öğretmen görüşlerinde tartışma yönteminin sınıf yönetimini zorlaştırdığı, süre yetersizliği, eşit söz hakkı verilememesi gibi kısıtlılıkları tespit edilmiştir. Savaş'ta (2007) eşit söz hakkını elde edilememesini bu yöntemin sınırlılıkları arasında ifade etmektedir. Diğer yandan daha önce de belirtildiği gibi tartışma yöntemi çok fazla tekniği olan bir yöntemdir ve ders kayıtlarının analizi de açık uçlu ve tek doğru cevabı olmayan soruyla başlatılan, sürdürülen serbest tartışmanın sıklıkla kullanıldığını ve kısıtlılıklarının önlenebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tüm bunlarla birlikte araştırmanın sonuçları, uzaktan eğitimde deneyimler kaynaklı değişikliklerle kullanımına devam edilen yöntemlerin geleneksel ve güçlü olarak tanımlayabileceğimiz yukarıda bahsedilen üç yöntemle sınırlı olmadığını da göstermektedir. Bu kapsamda bireysel çalışma yöntemine bakıldığında, öğrencilerin bireysel çalışma yaptığı etkinlikleri kullandığını belirten 27 öğretmenden 20'si sürece “uygun” olarak değerlendirmiş olsa da “kısmen uygun” bulan ya da “uygun değil” olarak değerlendiren öğretmenlerin görüşleri ve ders kayıtlarının analiz sonuçları kısıtlı boyutlarını da ortaya çıkarmıştır. Bulgulara dayanarak, öğrencilerin bireysel çalıştığı etkinliklere ders sırasında anında dönüt verilememekte ancak çalışma bittiğinde dönüt verilebilmekte olduğu ortaya çıkmıştır. Aşılıoğlu (2007) bireysel çalışma yönteminin öğrencilerin bağımsız çalışarak öğrenmeyi öğrenme esasına dayandığını, Savaş'ta (2007) bireysel çalışma yönteminin öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirmeye de katkı sağladığını belirtmektedir. Dolayısıyla bu bilgilere ve bulgulara dayanarak sonuç değerlendirmenin yeterli olacağı bireysel çalışmaların uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullanılacağı belirtilebilir. Bunun yanı sıra ev ödevi olarak da gerçekleştirilerek sonuçlar gelecek derslerde değerlendirilebilir.

Araştırmanın bulgularına göre kullanıldığı ifade edilen yöntemlerden biri de benzetim (simülasyon) yöntemidir. Araştırmanın veri analizi bulguları 15 öğretmenin süreçte kullandığını belirttiğini, bu öğretmenlerin 2'sinin “kısmen uygun,” diğerlerinin ise “uygun” olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra öğretmen görüşlerinde simülasyon kullanmadıklarını ancak görsel ve

sözel benzetme kullandıklarını ifade etmişlerdir. Oysa, kullandıklarını ifade ettikleri benzetim (simülasyon) değildir dolayısıyla yöntemin isimlendirilmesiyle ilgili anlam kargaşası yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Benzetim (simülasyon) yöntemi, maddi olarak yüklü ve can güvenliği riski taşıyan kazanımların öğrencilere edindirilmesinde gerçeğe yakın yapay ortamların kullanılması yoluyla öğretimdir (Ocak, 2011). Bununla birlikte, Ocak (2011) öğrencinin olaya katılması gerektiğini ve benzetimin bir düşünce değil, hareket ve olay olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda öğretmenlerin benzetim yöntemine ilişkin görüşleri benzetim değil metafor-analoji kapsamında değerlendirilebilir. Metafor-Analoji iki olgu, olay ya da nesnenin karşılaştırılarak bilinenden hareketle bilinmeyenin anlaşılması şeklinde tanımlanabilir (Ocak, 2011).

Araştırmanın bulgularına göre 24 öğretmenin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde “beyin fırtınası ve zihin haritaları” kullandığını; sürece uygunluğunu 21’inin “uygun,” 3’ünün “kısmen uygun” olarak değerlendirdiğini göstermektedir. “Kısmen uygun” olarak değerlendiren öğretmenlerin görüşlerinde beyin fırtınasını ve zihin haritasını kullanırken tahta kullandıkları ve bu kullanımın uzaktan öğretimde kısıtlandığını işaret ettikleri görülmektedir. Ayrıca, bu kısıtlılığı bir süre yaşadıklarını ilerleyen süreçte ise kullanılan programlarla bunu aştıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra izlenen ders kayıtlarında beyin fırtınası ya da zihin haritası kullanımına rastlanmamıştır. Diğer yandan beyin fırtınası, öğrencilerin bir problemin çözümüne yönelik düşüncelerini doğru-yanlış ayırımı yapmaksızın akıllarına gelen ilk düşüncelerini söylemesine dayanan orijinal fikirler üretmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Ocak, 2011). Bu özelliği ile aslında bu araştırmanın kapsamında izlenen derslerde bazı sorularla kısmen ve kısa bir beyin fırtınası olduğu söylenebilir. Ancak öğretmenlerin de belirttiği gibi tahtaya yazma ya da hepsinin fikrini alma pek söz konusu olamamıştır.

Araştırmanın bulgularından birisi de 19 öğretmenin uzaktan öğretim Hayat Bilgisi dersinde gösteri (demonstrasyon) yöntemini kullandığını, sürece uygunluğunu 17 öğretmenin “uygun” olarak 2’sinin ise “kısmen uygun” olarak değerlendirdiğidir. Öğretmenlerin görüşlerinde gösteri yönteminin öğrencilerin ilgilerini çektiği ancak öğrenciyi pasif izleyici olarak konumlandığı görüşlerine rastlanmıştır. Bununla birlikte izlenen derslerden birisinde hem öğrencilerin ilgilerini çeken hem de pasif değil aktif oldukları bir gösteri yöntemiyle karşılaşmıştır. Öğretmen süs yapılışını izlemiş ve ardından izledikleri gibi yapmalarını istemiştir. Gösteri yönteminde öğretmenin asıl aktif olan işlemi yapan, gösteren, açıklayan; öğrenci ise pasif alıcı konumunda (Ocak, 2011) olarak tanımlansa da uygulamadaki belirtilen bu çeşitlemelerle öğrencileri de aktif kılmanın mümkün olacağı bu araştırmanın sonuçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yine araştırmanın sonuçlarından birisinin de gösterinin her zaman öğretmen tarafından değil de çağımızın teknolojisi kapsamında kısa videoyla servis edilmesinin mümkün olabileceğidir. Bunun yanı sıra, gösteri tüm öğrencilerin görebileceği şekilde gerçekleştirilmelidir (Savaş, 2007) ki video yardımıyla sunum bunu da sağlamaktadır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin fiziksel aktif olarak derse katılabildikleri yöntemlerin de uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın analiz sonuçlarına göre 25 öğretmen bedensel hareketli etkinlikler kullandığını belirtmişlerdir. Sürece uygunluğunu da 14’ü “uygun,” 5’i “kısmen uygun” ve 6’sı “uygun değil” olarak değerlendirmiştir. “Kısmen uygun” ve “uygun değil” olarak belirten öğretmenlerin görüşlerindeki ortak kısıtlılığın zaman alması ve sınıf yönetimini zorlaması olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan ders kayıtlarının analizi ise sınıf yönetimine engel olabilecek öğrenci davranışına rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra gerek öğretmen görüşlerinin gerekse ders kayıtlarının analizi bedensel hareketli etkinliklerin drama, rol oynama gibi yöntemler olarak değil de öğrencilerin bir şekilde ayağa kalkmalarını gerektiren (bir şey alıp gelmek, pencereden dışarı bakmak gibi), ya da birlikte seslendirilen/dinlenen müzikli etkinliklerde dans etmek, el becerisi gerektiren çalışmalar olarak kullanılan etkinlikler olarak kullanıldığını göstermektedir.

Öğrencilerin sürece fiziksel olarak aktif katılımını sağlayan yöntemlerden birisi de gösterip yaptırma yöntemidir. Bu kapsamda araştırmanın analiz bulgularına göre 25 öğretmenin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullandığı yöntemlerden birisi gösterip yaptırma yöntemidir. Sürece uygunluğunu 2 öğretmen “kısmen uygun” olarak diğerleri ise “uygun” olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerin aktif olduğunu, dikkatlerini verdikleri doğrultusunda bir yöntem olduğunu düşüncelerini ders kayıtlarının analiz sonucu da desteklemiştir.

Araştırma etkinlikleri de araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullandıkları yöntemlerden birisidir. Araştırmanın analiz bulguları 19 öğretmenin bu süreçte araştırmaya dayalı etkinlikleri kullandığı ve 17'sinin sürece "uygun," 2'sinin ise "kısmen uygun" olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Öğretmenlerin görüşlerinde öğrencilerin araştırma etkinliklerinin ev ödevi olduğunda ailelerinden yardım isteklerinin artmasını ancak her durumda araştırma etkinliklerinin sürece uygun olduğunu, merak uyandırdığı, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle araştırma sonuçlarını paylaşmayı olumlu düşündükleri ortaya çıkmıştır. İzlenen ders kayıtlarında da araştırmaya etkinliklerin kullanıldığı ve bazılarının yönergesinde de aile üyeleriyle birlikte yapılmasının istendiği ortaya çıkmıştır.

Grup etkinliklerinin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde kullanımına baktığımızda analiz bulgularına göre 17 öğretmen grup etkinliklerini kullanmaktadır. Bu öğretmenlerden 10'u sürece uygunluğunu "uygun değil," 4'ü "kısmen uygun," ve sadece 3'ü "uygun" olarak değerlendirmiştir. Öğretmen görüşlerinde yöntemin sürece kullanım kısıtlılığının nedeni rehberliğinin ve kontrolünün zor olması olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerinde de belirttikleri gibi kullandıkları uzaktan eğitim platformları grup çalışmaları için çeşitli alternatifler sunmaktadır; oda oluşturmak gibi ancak öğretmenlerin pek tercih etmedikleri söylenebilir. Manta ve Enache (2021) çocukların yaşam başarısının sadece okulda edindikleri bilişsel bilgi ve becerilerine değil, bununla birlikte duygusal gelişimlerine ve başkalarıyla sosyal ilişkiler kurma kapasitelerine de bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin sosyal ilişkiler kurma kapasitelerinin gelişimine katkıda bulunacak grup etkinliklerini yeterince kullanmadıkları söylenebilir.

Buraya kadar araştırmanın öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili bulgularından sonuçlar sunulmuş ve tartışılmıştır. Bir dersin amaçlarına ulaşmak için öğretim yöntem teknikleri kadar önemli ve bu araştırmanın odaklarından birisi de materyal/araç-gereçlerdir. Araç-gereçler öğretimi destekler, öğrencinin dikkatini çeker, öğrenmeyi pekiştirir ve somutlaştırır, hatırlamayı kolaylaştırır (Savaş, 2007) ancak doğru seçilmişse. Bunun içinde, öğretmenin planlama sürecinde kazanımlara, öğrencinin gelişimine uygun, ekonomik, kullanılabilir özellikteki materyallerin seçmesi ya da geliştirilmesi gerekir (Beydoğan, 2011). Bu araştırmanın bulguları da öğretmenlerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde belirtilen bu özellikleri dikkate alarak çeşitli materyal/araç ve gereçler kullandıklarını göstermektedir. Bu araştırmada Covid-19 salgın dönemi uzaktan eğitim sürecinde Hayat Bilgisi dersi öğretiminde öğretmenlerin, tablo, grafik, harita gibi hareketsiz görsel materyalleri, PPT sunular, eğitici kısa videolar, müzikli video klipler, çizgi filmler, çocuk filmleri, İnternet sayfaları, e-dergi ve e-kitapları materyal/araç-gereç olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Batmaz, Batmaz ve Kılıç (2021) Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırmanın sonucunda katılımcı 19 öğretmenin materyal olarak ders kitabı, video ve animasyon (f=11) ilk sırada ardından eğitim platformları (f=9), görsel sunular (f=8), internet aracılığıyla paylaşılan etkinlikler (f=7), eğitici oyuncaklar (f=4), yardımcı kaynaklar (f=3), boyama etkinlikleri (f=1), etkileşimli pdf ve Z-Kitap (f=1) kullandığı ortaya çıkmıştır.

Resimler, levhalar, afişler, posterler (Aydoğan, 2007) gibi görsel ve yazılı materyaller bilginin zihinde işlenmesine yardımcı olur (Beydoğan, 2011). Bu araştırmanın bulguları da 28 öğretmenin 27'sinin tablo, grafik, fotoğraf gibi hareketsiz görselleri kullandıklarını, bunların 25'inin sürece "uygun," 2'sinin "kısmen uygun" olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin görüşlerinde görsel kullanımıyla ilgili ortak vurguların öğrencilerin dikkatini çektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel araçlar sadece hareketsiz görsellerle sınırlı değildir. Bunun yanı sıra teknolojinin gelişimiyle paralel olarak kullanılan araç-gereçler çeşitlenmektedir (Savaş, 2007). Video, bilgisayar, İnternet, çoklu ortamlar görsel-işitsel araçlar arasında yer almaktadır (Aydoğan, 2007). Bu araştırmanın bulguları da öğretmenlerin uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde teknolojinin gelişimiyle birlikte çeşitli araç-gereçler kullandıklarını göstermektedir. Bu kapsamda PPT sunular, eğitici kısa videolar, müzik video klipleri, internet sayfaları, e-dergiler yer almaktadır. Araştırmanın bulguları en fazla öğretmen tarafından kullanıldığı belirtilen materyal/ araç gereçlerden birisinin de PPT sunuları olduğunu ve sürece uygun olarak değerlendiren öğretmenlerin en fazla görüş bildirdiği materyal/araç gerecin de PPT sunusu olduğunu göstermektedir. Bulgulara göre PPT sunuları öğretmenler tarafından içeriği takip için,

öğrencilerin ilgisini çektiği için hem yazı hem de görsel içerik bulundurulabilir olduğu için kullanılmaktadır.

E-dergi/e-kitap da yine teknolojinin gelişimi ile ders materyal/araç gereci olarak derslerde kullanılmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre 21 öğretmen e-dergi, e-kitap kullanmaktadır. Ayrıca bu süreçte bu kullanımın öğrencilerin e-dergi takip etme alışkanlığı geliştirmesine katkı sağladığı, ilgilerini çektiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin bazılarının e-kitapların pdf şeklinde olmaması ve etkileşimli hazırlanması gerektiğini düşünmektedirler.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin 21'i derslerinde İnternet sayfalarını kullandığını ifade etmiştir. Bu öğretmenlerden sürece "uygun" olarak değerlendirenler ekrandan etkileşimli paylaşılabilmesini, öğrencilerin sürece aktif katılımını sağlaması, ilgilerini çekmesini kullanım sebepleri olarak ifade etmişlerdir. Bulgular belirtilen bu özelliklerin yanı sıra İnternet sitelerinin kullanılmasının ders süresinin en az yarısını aldığı göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına göre uzaktan eğitim Hayat Bilgisinde kullanılan diğer bir materyal/araç gereçte müzikli video kliplerdir. Araştırmanın bulguları 25 öğretmenin materyal/araç gereç olarak "müzikli video klip" kullandığını ve çoğunun sürece uygun olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Ayrıca bulgulara göre müzik video kliplerinin öğrenciler tarafından ilgi çekici olduğunu, şarkıyı söyleyerek ve dans ederek aktif katıldıkları, kutlama içerikli derslerde uygun olduğunu ancak zaman zaman öğrencilerin klipi yeniden izlemek istedikleri için düşünülen zamandan daha fazla zaman aldığı göstermektedir.

Bulgulara göre, eğitici kısa videolar 27 öğretmen tarafından uzaktan eğitim Hayat Bilgisi dersinde materyal/araç gereç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bulgular öğretmenlerin ortalama 1 dakika süren kamu spotları, eğitim içerikli kısa videolar kullandıklarını ve öğrencilerin ilgisini çektiği, içerikle ilgili sorulan sorulara cevap verdiklerini ortaya koymaktadır.

Bulgulara göre bir ders süresinin ortalama yarısını aldığı ortaya çıkan bir materyal/araç gereç olarak "çizgi film" de karşımıza çıkmaktadır. 24 öğretmen derslerde "çizgi film" kullanmakta, öğrencilerin ilgisini çekmekte ancak çok zaman almaktadır. Ayrıca çocuk filmleri de kullanıldığı belirtilen materyal/ araç gereçlerden olmasına rağmen aynı sebepten sık kullanılmadığı düşünülmektedir ve izlenen derslerde çocuk filmine rastlanmamıştır.

Tüm bunlarla birlikte araştırmanın bulgularının sonuçlarından birisi de öğretmenlerin çoğu öğretim yönteminin ve materyal/araç gerecin kısıtlılığı olarak zaman kısıtlılığını ifade etmesidir. Benzer şekilde, Sönmez, Yıldırım ve Çetinkaya'nın (2020) yeni tip koronavirüs salgınına bağlı uzaktan eğitim sürecini sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirdikleri araştırmanın bulgularından birisi de araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf öğretmenlerinin %53,49'unun EBA ders süresini yeterli bulmadığıdır. Öğretmenlerin görüşlerinde salgın döneminde olduğu ve çocukların ekran karşısında olduğu göz önüne alınarak süreyi makul bulsalar da etkinlik ve öğrenme açısından yetersiz olarak ifade ettikleri belirtilmiştir. Bu araştırmada da aslında öğretmenlerin sadece öğretim yöntem-teknipleri değil aynı zamanda materyal/araç-gereçlerin kullanımı ve sürece uygunluk değerlendirmelerinde zamanın görüşlerinde sıkça yer aldığıdır. Dolayısıyla öğretmenlerin yöntem-tekniği ya da materyal/araç-gereci seçimlerinde ya da kullanımlarında ders süresinin kullanımına etkisinin önemli bir ölçüt olduğu görülmektedir.

Bergdahl ve Nouri (2020) Covid-19 pandemi sürecinde okulların pedagojik olarak hazırlanmadan uzaktan eğitime başladıklarının altını çizmektedirler. Ayrıca bu süreçte kazanılan deneyimlerin, öğrenilen derslerin olduğunu ve tüm bunların şimdi ve gelecek planları için bir araya getirilerek kullanılmasının gerektiğini belirtmektedirler. Bu kapsamda, bu araştırmanın sonuçları da gelecekte zorunlu ya da isteğe bağlı ilkökul düzeyinde uzaktan eğitim uygulamalarının niteliğinin artırılmasına ışık tutacak niteliktedir. Bu kapsamda araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıda sunulan öneriler geliştirilmiştir:

1. İlkokullarda uzaktan eğitim için materyal/araç ve gereçler geliştirilmeli; geliştirilme sürecinde kazanımlara yönelik olduğu kadar zaman açısından ekonomik, öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliklerine sahip olmasına da özen gösterilmelidir.

2. Sınıf Öğretmenliği lisans programlarında uzaktan eğitim zorunlu ders olmalıdır. Bunun yanı sıra “Öğretim İlke ve Yöntemleri,” “Öğretim Teknolojileri,” “Hayat Bilgisi Öğretimi” dersleri başta olmak üzere tüm derslerin içeriğinde yüz yüze eğitimde kullanılan öğretim yöntem tekniklerinin ve materyal/araç-gereçlerin uzaktan eğitime nasıl uyarlandığı konusu yer almalıdır.
3. Mevcut öğretim yöntem teknikleri ve materyal/araç gereçlerin uzaktan öğretimde etkili ve verimli kullanımına yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
4. Uzaktan eğitimde öğretim yöntem-tekniklerinden soru-cevap yöntemi kullanılırken öğrencilerin cevaplayan arkadaşlarını dinlemeleri ve derse ilgilerinin devamı için soruların çeşitli ve çoklu doğru cevabı olan açık uçlu sorulardan seçilmesine gayret ve özen gösterilmelidir.
5. Uzaktan eğitim Hayat Bilgisi derslerinde müzik video klipleri kullanırken öğrencilerin yeniden dinlemek isteyebilecekleri göz önünde bulundurularak planlama yapılmalıdır.
6. Uzaktan eğitim Hayat Bilgisi derslerinde öğrencinin derse ilgisini aktif tutmak, zamanı ekonomik kullanmak materyal/araç gereç olarak uygun kamu spotları kullanılabilir.
7. Uzaktan öğretimde kullanılabilecek etkileşimli e-kitaplar geliştirilmelidir.

Lisans Bilgileri

e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi’nde yayınlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in e-Kafkas Journal of Educational Research are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: Başkent Üniversitesi Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Etik kurul karar tarihi: 25.12.2020

Etik kurul belgesi sayı numarası: 17162298.600-479

Kaynakça

- Akbaba Altun, S. (2021). Pandemi döneminin Türk eğitim sistemindeki yansımaları. *Türk Yurdu*, 41(404), 67-68.
- Asandaş, N. ve Hacıcaferoğlu, S. (2021). Koronavirüs (Covid-19) döneminde uzaktan eğitim süreci. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 213-223.
- Aşlıoğlu, B. (2007). Başlıca öğrenme ve öğretim ilkeleri. M. Arslan, (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (ss.31-48). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, T. ve Güler, T. (2020). Sınıf öğretmenlerinin yenilenen hayat bilgisi programı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 54-78.
- Aydoğan, İ. (2007). Öğretim araç ve gereçleri. M. Arslan, (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (ss.225-250). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Batmaz, O., Cevahir Batmaz, M. ve Kılıç, A. (2021). Covid-19 salgın döneminde sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretimine yönelik görüşleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1665 1677.
- Bergdahl, N. ve Nouri, J. (2021). Covid-19 and crisis-promoted distance education in Sweden. *Technology, Knowledge and Learning*, 26, 443-459. doi:10.1007/s10758-020-09470-6
- Beydoğan, H. Ö. (2011). Öğrenme etkinliklerinin planlanması. G. Ocak, (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (ss. 121-157). Ankara: Pegem A.
- Gerring, J. (2004). What is a case study and what is it good for? *American Political Science Review*, 98(2), 341-354.
- Dulkadir Yaman, N. (2016). Açık ve uzaktan öğretimde t-öğrenme. *AUAd*, 2(2), 50-71.
- Manta, O. ve Enache, R. (2021). Online learning of socio-emotional behaviors in primary education during the COVID 19 pandemic. case study. *Technium Social Sciences Journal*, 16, 92-98.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3. Sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20B%C4%B0LG%C4%B0S%C4%B0C%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020a). Koronavirüse Karşı Tedbirler <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020b). Eğitimde Bu Hafta 23-29 Mart 2020. http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_04/01112942_EGYIYTIYMDE_BU_HAFTA_23-29_MART_2020.pdf adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020c). Genelge 2020/4. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2046.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed), Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ocak, G. (2011). Yöntem ve teknikler. G. Ocak, (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (ss. 239-332). Ankara: Pegem A.
- Sağlık Bakanlığı (2020). *Covid sözlüğü*. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66436/b.html> adresinden erişilmiştir.
- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959 975. doi:10.7827/TurkishStudies.44335
- Savaş, B. (2007). Öğretim teknikleri. M. Arslan, (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (ss. 177-224). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 125-144.
- Sönmez, M., Yıldırım, K. ve Çetinkaya, F. Ç. (2020). Yeni tip Koronavirüs (SARS-CoV2) salgınına bağlı uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 855-875. doi:10.7827/TurkishStudies.43799
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, G. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının Hayat Bilgisi dersine yönelik görüşleri: Gazi Üniversitesi örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 568-589.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research: design and methods* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Zan, N. ve Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan Edebiyat Fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 15(4), 1367-1394. [doi:10.7827/TurkishStudies.44365](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44365)

Extended Summary

Introduction

Distance education has become one of the main agenda topics in the field of education due to the COVID-19 pandemic. A number of studies have been conducted about distance education during the COVID-19 pandemic. In this regard, Sarı and Nayır (2020) examined the international reports of the pandemic period published by the OECD, UNESCO, and the World Bank. On the basis of these reports, they stated problems under main categories, namely stakeholder-related problems, technological problems, and health problems. In addition, they stated opportunities that emerged in this period under the headings of the function of schools, new education perception, alternative education structures, 21st-century learning and teaching skills, parent participation, and school management skills in the same study. Moreover, they stated that this period could be considered as an opportunity to update educational systems in terms of various dimensions. In this regard, the aim of the current study was to reveal which teachings methods-techniques and materials/equipment are used when conducting the distance education Social Studies course in a school that was provided equipment and requirements for distance education, during the COVID-19 pandemic. Moreover, it was also aimed to determine their suitability for the process via teacher opinions and course observations. It was expected that the findings, results, and suggestions that emerged from the research will be useful for planning more qualified distance education in future.

Method

This study was designed as a case study, as one of the qualitative research types.

The research questions of the study were as follows:

When conducting the distance education Social Studies course in a school that was provided equipment and requirements for distance education, during the COVID-19 pandemic:

1. Which teaching methods and techniques do teachers use?
2. What is the suitability of the methods and techniques used for this process?
3. Which materials/equipment do the teachers use?
4. What is the suitability of the materials/equipment used for this process?

The participants of the study were determined in two stages using purposeful sampling methods. In the first stage, schools were determined using the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. The criteria used were determined as follows in order to determine the schools with the equipment and requirements:

1. Every teacher and student should have an internet connection and a computer at home.
2. The platform used in live lessons is installed on the computers of the teachers and students.
3. Technical and applied in-service trainings on distance education are provided to the teachers.
4. Qualified personnel is available for any technical problem during the live lessons.
5. Live lessons are processed by their own class teachers and branch teachers.
6. Live lessons are recorded and the students are allowed to watch the recordings again whenever they want.

After determining the schools that met these criteria, the school where the researcher could communicate comfortably and effectively at every stage of the research was determined using the convenience sampling method. The purpose of the study and ethical permission documents were shared with the school administration, and a total of 28 teachers (11 first-grade teachers, 5 second-grade teachers, and 12 third-grade teachers) were accepted as the participants of the study. The professional

experience of the teachers varied between 2 and 21 years. In addition, 22 course recordings over 11 weeks, 35 min each, from randomly selected course recordings were watched for observation purposes.

The data collection methods of the research included a questionnaire and observation. The questionnaire, containing open- and closed-ended questions, and an observation form were used as data collection instruments. Both instruments were developed by the researcher, expert opinion was taken and piloted before actual implementations.

The data obtained from the questionnaire and observations were subjected to descriptive and content analysis.

The data analysis was conducted by means of the following steps put forth by Yıldırım and Şimşek (2018):

1. Coding data
2. Determining themes
3. Organizing codes and themes
4. Defining and interpreting findings

Findings

The teachers' views on the teaching methods-techniques they use and their suitability for the process are summarized in Table 1.

Table 1.

Teaching Methods-Techniques Used in Distance Education Social Studies Course and Their Suitability to the Process

Methods and Techniques	I used f	Suitable f	Partially Suitable f	Unsuitable f
Individual activities	27	20	6	1
Question-answer	26	19	7	
Problem solving	26	22	4	
Bodily kinesthetic activities (role playing, drama etc.)	25	14	5	6
Direct instruction	25	20	1	4
Teacher demonstrates and then student repeats	25	23	2	
Brainstorming	24	21	3	
Investigation	19	17	2	
Demonstration	19	17	2	
Discussing	19	12	7	
Group learning	17	3	4	10
Simulation	15	13	2	

Moreover, the data obtained from the 22 observations via records showed that the teachers used the teaching methods and techniques given in the Table 1. Moreover, the data analysis showed that question-answer was used in all of the observed lessons and the students carefully listened to their friends' answers to the open-ended questions, but not to yes-no answers. Additionally, short direct instruction with its summarizing function was used in all of the observed lessons. The observation analysis also determined that the demonstration was attractive and enjoyable for the students, but took time. Furthermore, the data analysis showed that it was difficult to conduct individual activities and investigation activities in the distance education Social Studies course due to time limitations and insufficient feedback. Another finding was that bodily kinesthetic activities were conducted, such as

dancing or walking, not as drama or role playing. Moreover, free discussions were frequently used, and brainstorming was somehow used in the observed records.

The teachers' views on the materials/equipment they use and their suitability for the process are summarized in Table 2.

Table 2.

Materials/Equipment Used in Distance Education Social Studies Course and Their Suitability to the Process

Materials/Equipment	I used f	Suitable f	Partially Suitable f	Unsuitable f
Visual materials such as tables, graphics, maps, photographs	27	25	2	
Power Point presentations	27	25	2	
Educational short videos	27	22	5	
Music videos	25	20	5	
Cartoons	24	23	1	
Child films	23	13	10	
Internet pages	21	19	3	
e-magazines and e-books	19	11	8	

Moreover, all of the materials, except child films, were observed in the recordings. PowerPoint presentations were determined as the most used material. Furthermore, the visual materials, educational short videos, cartoons, music videos, e-magazines, internet pages were attractive for the students. However, cartoons, internet pages, music clips, e-magazines and child films took too much time in the distance education Social Studies course.

Discussion, Conclusion, and Recommendations

There are various factors that affect the choice of method in teaching, which include 1) goals/achievements; 2) characteristics of the students; 3) the nature of the course and content; 4) the time and physical facilities; 5) the world view of the teachers, administrators, and the teacher's susceptibility to the method; and 6) economic conditions (Aşılıoğlu, 2007; Ocak, 2011). In this regard, it can be said that the implication of the COVID-19 pandemic on education directly or indirectly affects the factors and the implication is also a factor in itself on the basis of the research findings. Moreover, the findings showed that the existing teaching methods and techniques that are used in face-to-face education continue to be used during the distance education process, and their advantages and limitations have been redefined as a result of to distance education.

One of the focuses of this research was materials/equipment. Moreover, the materials/equipment are as important as teaching method/techniques in order to achieve the objectives of a course. Materials support teaching, attract students' attention, reinforce learning, make it easier to remember (Savaş, 2007) but only if they are chosen correctly. For this reason, it is necessary for the teacher to select or develop economical, usable, and suitable for students' characteristics and intended learning outcomes in the planning process (Beydoğan, 2011). The findings of the research showed that the teachers use various materials/equipment, considering the features mentioned during the distance education Social Studies course.

Finally, on the basis of the findings and the results, the following suggestions were developed:

1. Attractive and economic materials/equipment should be developed for distance education.
2. A guide for the effective and efficient use of existing teaching method/techniques and materials/equipment in distance education should be prepared and delivered to teachers via visual/printed and digital media.

3. Distance education should be a compulsory course in primary education undergraduate programs. In addition, the content of the courses, especially Teaching Principles and Methods, Instructional Technologies, and Social Studies Teaching courses should include the subject of how the teaching method/techniques and materials/tools used in face-to-face education are adapted to distance education.

4. While using the question/answer method, teachers should try to ask open-ended questions in order to maintain the students' attention.

5. When using music videos in the distance education Social Studies course, it should be taken into consideration that students may want to listen to them again.

6. In the distance education Social Studies course, appropriate public service announcements can be used because the material is economic and attractive for students.

7. Interactive e-books that can be used in distance education should be developed.